

о. СЕМЕН ГАЮК

НА БОЖІЙ НИВІ

(БЕСІДИ НА СВЯТА ДВАНАДЕСЯТІ ТА ІНШІ)

Видання автора

НЬЮ ЙОРК 1958

ПЕРЕДМОВА

До цієї збірки п. з. „На Божій Ниві” увійшли „Бесіди на свята Богородичні”, які, з благословення Високопреосвященнішого Архієпископа Ніканора Абрамовича, Голови Богословсько-Наукового Інституту та при допомозі Впр. о. Протопресвітера С. Молчанівського Адміністратора УАПЦ в Британії, були видані в Лондоні в 1953 р., а також і „Бесіди на свята Господні”, які були уложені мною дещо пізніше.

Таким чином збірка „На Божій Ниві” становить собою тепер повну тематичну цілість з додатком ще деяких бесід, що не відносяться до свят Дванадцятих.

При укладанні цих бесід я в основному користувався комплектом проповідей, що виходили окремими додатками при журналі: „Руководство для сельських пастирів” (Київ), збірниками проповідей проф. С. Черв'яковського (Варшава), творами о. Г. Дяченка та багатьома іншими проповідницькими творами.

Помимо того, що я свідомий численних прогріхів і недостач цієї збірки, однак щире бажання зробити посильний вклад в нашу небагату гомілетичну літературу заохотило мене до видання цієї скромної збірки. Вартість її можуть належно оцінити лише щирі працівники на Божій Ниві — Собраття Душпастирі та Віруючі Читачі, яких я прошу усі прогріхи і недостачі в ній покрити своєю християнською любов'ю.

о. С. Гаюк

Rev. SIMON HAYUK

ON GOD'S MEADOW
SHORT SERMONS

NEW YORK

1958

Друкарня „Луна”, 77 Ст. Маркс Пл., Ню Йорк 3, Н. И.

НОВИЙ РІК

З нинішнього дня ми починаємо Новий Рік. Починаючи його, ми з особливою радістю взаємно себе вітаємо і бажаємо один одному щастя, здоров'я багатьох літ та великих милостей від Господа Бога.

Ці наші взаємні привітання і побажання в день Нового Року цілком виправдані і зрозумілі. Але ще більш виправданою і зрозумілою є наша радість у цей день, бо і цей Новий Рік, як і кожний день чи хвилина в нашому житті, є дорогоцінним даром Божим для нас грішних.

Зберігши нас живими в минулому році і впроваджуючи нас у новий рік, Господь тим проявляє нам особливу ласку і милосердя.

Боже Правосуддя, безперечно, знаходить в нас багато гріхів і безліч провин, за які належало б нас карати, але безмежне Боже Милосердя до нас вважає потрібним прощати нам і продовжувати наше земне життя.

І коли ми це усвідомлюємо, то це одна з найголовніших причин нашої радості саме в день Нового Року. Радісмо ми у цей день ще й тому, що з Новим Роком дастесь нам нова можливість направити наше життя, осягнути більшу моральну досконалість, а з нею і вічне спасіння. Наше земне дочасне життя є нічим іншим, як тільки приготуванням до вічності. Всемогучий Творець, даруючи нам земне життя, бажає, щоб ми очистили наші душі й зробили себе гідними перебувати в оселях небесних. Тому, власне, апостол повчає нас: „Глядіть же, якби вам обережно ходити, не яко немудрі, а яко мудрі, викуплюючи час, бо дні

лихі. Тим то не будьте нерозумними, а розумійте, що сеть воля Божа" (Єф. 5, 15-17). І далі апостол каже: „Всім бо нам треба з'явитися перед судом Христовим, щоб прийняв кожний по тому, що зробив тілом, чи то добре, чи лихе". (2 Кор. 5, 10).

Але через слабість нашої волі, а іноді через нашу легкодумність і безпечність, ми не завжди можемо встояти в доброму. Більше дарованого часу нашого земного життя ми, на жаль, проводимо в повному лінівстві, зуживаючи його так, як і зужив його нерозумний, лінівий і лукавий раб у відомій притчі Спасителя з подарованим цьому рабові талантом. (Мф. 25, 24-30).

Добре нам буде, коли ми розумно вживатимемо даний нам час земного життя і постійно дбатимемо про спасіння своє. Добре нам буде, коли ми кожний рік і кожний день нашого земного життя вживатимемо для свого морального удосконалення. Тоді і Сам Милосердний Господь, який бажає всім спастися (1 Тим. 2, 4), поможет нам в ділі нашого спасіння, і ми, як добрі раби Його, що розумно вжили талант дарованого нам часу, в день судний увійдемо в радість Господа свого (Мф. 25, 21-23).

Але горе нам буде, коли ми і в новому році, що його ще раз милостиво дарував нам Господь, безпечно перебуватимемо у гріяхах!

Отож, Улюблени у Христі, радіючи нині Новим Роком, твердо постановімо собі проводити його згідно з Божою волею.

Коли хто з нас в минулому році опоганив себе яким будь гріхом, то нехай в новому році відцурається цього гріха і очистить себе щирим каєттям. Коли хто з нас в минулому році не дбав про спасіння своєї душі, то нехай про це пильно подбас з нинішнього дня. А коли хто з нас в минулому році намагався виконувати волю Божу, то нехай в цьому подвигу не слабне і тепер.

— Ти ж, Всещедрий Господи, що ласкаво дав нам новий рік життя, дай кожному з нас все потрібне для земного і небесного життя, а всьому народові нашему мужність і силу завершити добре наміри його, щоб цей Новий Рік справді став літом присмінним, літом щасливим для всіх і у всьому. Амінь.

БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЕ (6 січня за ст. ст.)

Незадовго перед Хрещенням Ісуса Христа Святий Пророк і Предтеча Іоан у своїх проповідях на берегах ріки Йордану гаряче закликав народ до покаяння і прийняття Спасителя світу — Сина Божого. „Покайтесь, наблизилось Царство Боже”, — сповіщав Божий Пророк людям, і всіх, хто каявся в гріхах, він хрестив у водах Йорданських.

Коли настав час виступу Ісуса Христа на проповідь і для служіння роду людському, то й Він, хоч і безгрішний, з найбільшою покорою прийшов до Іоана, щоб прийняти від нього хрещення. Іоан не знав ще тоді Ісуса, але своїм пророчим духом він пізнав, що це саме і є Той, довгоочікуваний Спаситель, що в Нього він не почувався гідним навіть „розв'язати ремінь взуття Його”.

Іоан відмовився хрестити Його, говорячи: „Мені самому треба від Тебе хреститись, а Ти прийшов до мене”. Але Господь сказав йому: „Залиши це, бо так годиться нам чинити всяку правду”. (Мф. 3, 14-15).

Справді бо, Христос не потребував хрещення, бо Він був безгрішний, але Він з найбільшою покорою хотів виконати всякую правду. „Не думайте, — говорив Він, — що Я прийшов порушити закон, чи пророків: не порушити прийшов Я, а сповнити”. (Мф. 5, 17).

Коли після хрещення від Іоана Христос виходив з води, небо відкрилося, і Дух Божий у вигляді голуба зійшов на Нього, і чути було з неба голос Бога Отця:

„Це Син Мій улюблений, в Ньому мос благовоління”. (Мф. 3, 17). Так при хрещенні Ісуса Христа в приступному для людей вигляді була виявленна велика тайна про Господа Бога Єдиного, що в Святій Тройці перебував. Бог Отець промовив, Єдинородний Син Божий христився, а Дух Божий вітав у вигляді голуба.

Наука про трипостасність Божу є найголовнішою в нашій християнській вірі. На ній оперта наука про створення світу Богом Отцем, про відкуплення роду людського другою Особою Божою — Ісусом Христом, і про освячення людських душ третьою Особою — Благодаттю Святого Духа.

Наука про Пресвяту Тройцю — це найважливіша, а водночас і найбільш незображенна, Тайна християнської віри. Цю велику Тайну годі зрозуміти до кінця обмеженим людським розумом, бо коли, як каже Святе Письмо, людина ледве потрапляє зрозуміти те, що є на землі, то хто ж з людей може належно, до кінця зрозуміти все те, що є на небі?

Цю велику Тайну намагався зрозуміти Великий Учитель Вселенської Церкви Блаженний Августин. Як довідусось з його життя, він одного разу, проходжуючись над берегом моря, цілковито віддався розважанням про Тайну Пресвятої Тройці . . . Раптом він побачив малого хлопчину, що бавився в піску. Цей хлопчик викопав у піску ямку і до неї звичайною черепашкою переносив воду з моря. Здивований Блаженний Августин запитав дитину, що саме вона робить. — „Я хочу перенести воду з моря до цієї ямки”, — була відповідь дитини. — „То ж даремний твій труд”, — завважив на це Блаженний Августин. — Поглянь, яке безмежне море. Твоя черепашка маленька, і в цій ямці ти ніколи не вмістиш великого моря”.

Але те, що бачив Августин в безплідних намаганнях дитини, привело його до висновку, що як неможливо море вмістити в маленькій ямці, так само неможливо обмеженим людським розумом до кінця зрозу-

міти Велику Тайну Пресвятої Тройці; він з найбільшою покорою схилив свої коліна перед Всемогутнім Богом, що в Святій Тройці перебуває.

В ім'я Пресвятої Тройці при єдності Божества всі християни приймають святе хрещення водою і духом і входять вільно до нового життя в царство основаної Христом Церкви, де повсякчасно діє ласка Духа Святого і де повсякчасно в словах святої Євангелії чути голос Отця нашого Небесного.

Свято Богоявлення Господнього наповнює цілий світ небесним освяченням. Син Божий в образі людини занурює Своє безгрішне тіло, майбутню відкупнину жертву, у хвилю Йордану і тим освячує водну стихію для таїнства хрещення і дає їй силу очищення й освячення всіх. Через святе хрещення Господь відкрив доступ людині до царства Божого на землі і до осель вічного життя в небі.

Тому свято Богоявлення Господнього особливо вшановувалося і вшановується нашим побожним українським народом, що з глибокою вірою поспішає в цей величний день до найближчої річки — як до Йордану, щоб згадати подію Хрестення Господнього, щоб за свідчити свою віру в Тайну Богоявлення, щоб подякувати Господу Богу за освячуочу ласку святого Хрестення, щоб почерпнути і причаститися води святої та ревною молитвою прославити Отця, Сина і Святого Духа — Тройцю одноістотну і Неподільну. Амінь.

СТРІТЕННЯ ГОСПОДНІС

(Свято Богородичне — святкується 2-го лютого
за ст. ст.)

„Як нам наблизитися до Господа”

Святкуючи сьогодня день Стрітення Господнього, ми згадуємо ту знаменну подію, коли то Пречиста Діва Марія, разом з Праведним Іосифом, принесли дитятко Іусуса до Храму в Єрусалимі, щоб виконати за-

кон старозавітний, поставити Його перед Господом та принести за Нього в жертву Богу двоє голуб'ят.

Саме в той час жив в Єрусалимі праведний і побожний та дуже-дуже старенький чоловік на ім'я Симеон, що сподівався утіхи Ізраїлеві, тобто, заповідженого йому Духом Святым, — приходу на землю Сина Божого.

Церква свята зберігас передання, що Праведний Симеон був в числі тих сімдесяти вчених-перекладачів, які ще в 271 р. до Р. Х., на бажання єгипетського царя Птоломея Філадельфа, перекладали книги св. Письма з гебреїської мови на грецьку. Коли він читав слова Пророка Ісаї: „Ось Діва в утробі зачне і породить сина” (Іс. 7, 14), — він дуже здивувався як це Діва, що не має мужа, може родити та хотів закреслити слово „діва” і замінити його словом „жона”. Але в ту ж мить з'явився йому Ангел Божий, що затримав його руку і сказав: „май віру до написаних слів, і ось Тобі знак — ти не вмреш аж до того часу, доки своїми очима не побачиш народженого від Діви Чистої — Спасителя світу”.

І так минали довгі, довгі роки, а Праведний Симеон все очікував сповнення обітниці, сповіщеної йому Ангелом. Він щоденно відвідував храм Єрусалимський. І коли, врешті, одного довго очікуваного дня Богомладенця Ісуса принесли до храму, щоб вчинити над Ним по законному звичаю, то Праведний Симеон, по натхненню від Духа Святого, пізнав довгоочікуваного Месію — Христа Господнього і заповіджену пророками Діву Чисту — Матір Його. З найбільшою любов'ю і побожністю прийняв він на свої старечі руки Дитину Христа, поблагословив та, радіючи тим, що Господь вже відпустив його зі світу дочасного, земного, він промовив:

„Нині відпускаєш раба Твого, Владико, по слову Твоєму, з миром. Бо бачили очі мої спасіння Твое, що

Ти наготовив перед лицем усіх людей, світло на просвіту невірних і славу народу Твоєго — Ізраїля”.

Віддаючи Боже Дитя Матері Його, він при тім сказав, що багато зблазниться Ним та загине, а інші увірують в Нього й одержать спасіння та що, врешті, Він буде і знаком, тобто причиною до великого сперечання. А Пречистій Діві Марії так буде тяжко, (прорік Праведний Симеон), стільки знанає терпіння за Сина Свого, що серце Її пройде немов гострий меч.

При тому присутньою була також і Праведна Анна Пророчиця, що не відходила від храму, а постом і молитвою служила Богові день і ніч. І вона, підійшовши на той час, славила Господа та оповідала всім про Нього, що сподівалися спасіння в Срусалимі.

Ото ж, любі Брати і Сестри у Христі, св. Праведний Симеон сподобився великої ласки від Господа, бо він не тільки зустрінув Сина Божого в Храмі, але бачив Його своїми очима та носив Його на своїх руках.

Цієї невимовної ласки від Господа сподобився він через те, що непохитна віра в прихід Христа Спасителя не залишала його ніколи. То ж тому він кожної днини поспішав до храму на молитву в надії власними очима побачити Радість і Світло всіх людей. Він також добре зінав, що хоч ця хвилина буде найщасливішою в його житті, але що це буде рокова подія для нього, бо завершить перебування його на землі. Тому не лише з найглибшою вірою, але з найщирішою любов'ю приймає він, смертний, на свої руки Безсмертного Господа.

Також і Пророчиця Анна, що „зістарілася у днях багатьох” при храмі, та постом і молитвою служила Богові день і ніч, через святість свого життя сподобилася великої милости від Бога — побачити на руках Праведного Симеона — Сина Божого Ісуса Христа.

Чи ж можливо нам, браття улюблені, уподобитися до Праведного Симеона, до Праведної Пророчиці Ан-

ни, щоб ще в дочасному житті наблизитися до Господа та зустрінути Його?

Найкращу відповідь на це питання дає нам Слово Боже:

„Ось, стою під дверми і стукаю, коли хто почуск мій голос, і відчинить двері, то ввійду до нього, і вечерятиму з ним, а він зо мною”. (Апок. 3, 20).

Господь близько біля кожного з нас, Господь стоїть при дверях нашої душі і стукає до нас! Але запитаймо самі себе — чи чуємо ми Його голос, чи завжди готові відчинити Йому ці двері, щоб належно зустрінути Господа та постійно бути з Ним??

Нажаль, ми глухі до голосу Бога, ми щільно замикаємо двері душі свої, бо земні, скороминаючі справи і низькі пристрасті і побажання заглушують всі шляхотні почування та придавлюють усі виші стремління нашої душі. Хіба ж не ставимо ми на перше місце в нашому житті всілякого роду розваги і присмости понад найважливішу справу — постійне відвідування храму Божого, де Господь невидимо завжди перебуває, і де ми можемо зустрінути Його подібно Праведному Симеону та бачити Його очима своєї душі.

Також через щиру й гарячу молитву ми маємо по-дивувідну можливість таємно бесідувати з Богом і відчувати цілою своєю істотою наближення своє до Господа та сдіяння з Ним. Однак, зайняті своїми земними справами, — ми належно (або й зовсім!) не користаємся з цього найкращого засобу наблизитися до Господа та зустрінути Його.

Гарячою молитвою ми можемо очистити своє сумління від всякого зла, серце своє зробити більш схильним до всякого добра, що й є передумовою наближення до Господа і узріння Його. „Блаженні чисті серцем, бо ті Бога узрять”. (Мф. 5, 8).

Щоб побачити Господа необхідно також виконувати волю Божу через додержування Його святих заповідей.

Коли побачимо голодуючого або спраглого, поспішім, не гаючи часу, з допомогою. Коли зустрінемо не маючого одягу, що не годен прикрити наготи тіла своєго, то нехай і тут не обійтесь без нашої допомоги.

Коли довідаємося про хворого, чи ув'язненого, то відвідаймо і теплим словом розвеселімо його.

Словом, коли ми зустрінемо близнього в якому будь горі, нещасті, чи навіть потребі, а були б в стані допомогти йому, то не будьмо байдужі, не мудруймо лукаво а стараймось вчинити будь-що добре для близнього, щоб в лиці близнього вчинити це для Самого Господа Бога:

„Істинно кажу вам: коли ви вчинили це одному з цих найменших братів Моїх, то мені вчинили” (Мф. 25, 40).

З цього ми ясно бачимо, що через добрі діла ми можемо наблизитися до Господа та усім своїм сестром відчути близькість Його.

То ж за молитви Пресвятої Владичиці Нашої Богородиці сподоби нас Господи ще в житті дочасному наблизитися до Тебе, а в житті вічному завжди з Тобою бути та оглядати невисловлену красу Лиця Твоєго. Амінь.

БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ

(25 березня за ст. ст.)

„Вчімось від Матері Божої християнської чесноти — смирення-покори”

„Я раба Господня; нехай буде Мені по слову твоєму” (Лк. 1, 38).

Радісно ї урочисто в день нинішнього свята Благовіщення Божої Матері ми згадуємо виявлення в світі тайни божественної любові до нас грішних. Гріх зачарував серед роду людського, віддаливши його від Господа Бога. І навіть найбільш праведні з людей томилися в такому стані, молилися та терпеливо споді-

валися Божого милосердя. І Отець Небесний, з безмежного милосердя до роду людського опреділив послати в світ свого Єдинородного Сина, щоб він своєю науковою і життям опромінив людей світлом вічної правди, своїми стражданнями надолужив Божому Правосуддю та, врешті, своїм воскресінням звільнив їх від жаху пекла, привівши їх до райських осель Отця Небесного.

Але для цієї Божої тайни потрібний був сосуд, який би міг прийняти Самого Божого Сина, і таким еосудом стала Пречиста Діва Марія. В молитвах ви-прошена праведними родителями в Господа Бога, вихована під благодатним покровом храма, чистая і непорочная, оселилась Вона в домі праведного старця, теслі Йосифа. Тут вона трудилася і щиро молилася за грішне людство.

Наблизкалася урочиста хвилина, на яку чекали покоління. Св. Діва схилилася над книгою, читаючи надхненне пророцтво Ісаї Пророка про народження Спасителя Світу: „Це Діва во утробі прийме і народить Сина і нарекуть Йому ім'я Емануїл”. (Ісаї 7, 14).

„Яким же чином і коли збудеться це дивне і надзвичайне для дівочої природи „зачаття і народження?” — роздумує Діва Марія над прочитаним. Але Вона не має найменшого сумніву що до сповнення слів Пророка Ісаї, вірить в прихід на землю Спасителя, і радіє щастям тієї Діви, від якої Він народиться.

„О, яка я була б щаслива, щоб бути хоч останньою служницею у цієї Діви!” думас Марія в своєму надзвичайному смиренні.

І саме в час цих побожних роздумувань з'являється перед Нею Архангел Гавриїл і сповіщає Йй: „Радуйся, Благодатная, Господь з Тобою! Благословенна Ти між жонами. Ти знайшла благодать у Бога. І от зичнеш в утробі, і породиш Сина, і даси Йому ім'я Ісус. Він величний буде і Сином Вишнього назоветься”. (Лк. 1, 28-32).

Пресвята Діва Марія, що сподобилася благодати Божої, з покорою прийняла цю вістку, сказавши: „Я раба Господня; нехай буде мені по слову Твоєму”. (Лк. 1, 38).

Прославляючи сьогодні Божу Матір, що такій великий таємниці послужила, навчімся, Улюблені Браття, від Неї справжньої покори, що виявилася у вищевиведених словах.

Глибока покора Пречистої Діви Марії була все життя її невід'ємною присметою. Будучи Матір'ю Спасителя, Вона з безприкладною покорою переносила тяжкі хвилини хресних страждань Сина Свого; після воскресіння Його з мертвих і вознесіння на небо до Бога Отця решту днів свого земного життя проводила в молитовному подвигу в домі Св. Апостола Іоана Богослова.

Чесніша від Херувимів і незрівняно славніша від Серафимів своїм життям вчить нас грішних однієї з найголовніших християнських чеснот — кротості і смирення.

Ще в старому Заповіті прикладом смирення був св. Пророк і Цар Давид. Він до свого царювання терпеливо зносив тяжкі переслідування від царя Саула, рятуючись від його гніву втечею в гори та дебри. Однак він сам не палав до Саула гнівом, бо пізніше двічі помилував його, коли той, врешті, був відданий в руки його (1 Цар. 24, 4-23; 26 розд.).

З покорою зносив також кривди від свого сина Авессалома, який незаконно домагався собі царської влади; по батьківському вибачив свому синові і щиро плачав, коли довідався про його смерть. (2 Царств. 19, 1-4). Пробачив навіть свому підданому Семею, який зневажив свого царя і в пориві нерозумного гніву обкідав його камінням.

Однак найвищим взірцем кротості і смирення є для нас Сам Господь наш Ісус Христос, який сказав про Себе: „Я тихий і смиренний серцем” (Мф. 11, 29). Він

справді тихо і смиренно зносив кривду і зневагу від іudeїв. На Нього злословили, але він не злословив. Сам тяжко терплячи на хресті, Він не погрожував, а лише молився за своїх розпинателів, кажучи: „Отче! відпусти їм, бо вони не знають, що роблять”. (Лк. 23, 34).

Святий архидиякон Стефан, якого лютий і засліплений іudeйський натовп побивав камінням, молився за своїх ворогів: „Господи, не вміні їм гріха цього” (Діян. 7, 59-60). Та й святі апостоли, наслідуючи приклад свого Божественного Вчителя, відзначалися ідеальним смиренням: „злословили їх, а вони благословляли, гнали, а вони терпіли, хулили їх, а вони молилися” (1 Кор. 4, 12-13). І їм це не було тяжко, бо вони в покорі своїй на Господа Бога надіялися.

Великий богослов Фома Кемпійський каже: „ніколи не буде тяжко покірному серцю, коли воно на Бога надіється, а не на себе покладається”.

З повною покорою життя Богородиці та з усіх приведених прикладів ми бачимо, що християнська чеснота — смирення є необхідною для кожного християнина, а тим самим і для нас, коли хочемо бути християнами не лише по імені.

Християнин не сміс ані хвалитися, ані возноситися чим небудь перед іншими людьми; не сміс хвалитися ані своїм багацтвом, ані силою чи здоров'ям, ані своїми якими б то не було здібностями, бо все дано від Бога, все це дари Божі.

Якщо ти, дорогий брате, або ти, дорога сестро, маєш змогу творити добре і корисні діла, то знай, що це Господь допоміг тобі і що це тільки Він створив для тебе такі вигідні і сприятливі умови.

Коли титвориш добре діла, діла милосердя, то та-кож не хвалися цим, бо і на це ти одержуєш надхнення лише від Господа Бога, Який зогріває твоє серце огнем любові до близького.

Якщо ти маєш здоров'я, маєш які будь таланти, що вивищують тебе в християнському суспільстві, то

не гордися цим, а воздай хвалу Господу, тобі благодійочому.

Всі ми створені Одним і тим самим Творцем, всі ми діти одного і того ж Отця Небесного. Якщо хто небудь з нас думає, що він більше досконалій від інших, то нехай не забуває, що ця його досконалість не належить йому, а що є даром Божим.

Відсутність смирення завжди приводить до незгоди як в житті приватному, так і в житті всенародньому. Недарма наш великий гетьман Іван Мазепа, щирий християнин, патріот і добродій, немов в пересторону грядучим поколінням сказав: „През незгоду ми прошли, самі себе звоювали”.

Сkrізь і у всьому виказуймо браття-сестри, християнське нелицемірне смирення, що так необхідним є не тільки для осягнення Царства Божого, але і для осягнення наших великих чоловіколюбних ідеалів ще тут на землі.

Перед своїми духовними очима завжди маймо образ Христа Спасителя, нашого Божественного Вчителя, що правдивого смирення нас навчив, а до Пресвятої Діви Марії, що за своє смирення — покору сподобилася нині благої і радісної вісти від Архангела, — прибігаймо зі щирими молитвами, щоб зберігала нас перед гріхом гордяні та щоб допомагала і нам бути покірними у всьому волі Божій. Амінь.

НЕДЛЯ КВІТИА

(Християнське розуміння цього свята)

Після воскресіння в Віфанії Лазаря, що вже три дні лежав мертвим у гробі, Ісус Христос, як справжній переможець над смертю, в супроводі своїх учеників урочисто увійшов у Єрусалим. Вістка про воскресіння Лазаря поширилася серед усього народу. Це останнє велике чудо потрясло народом.

Майже всі мешканці Єрусалиму вийшли зустрічати Христа. Одні стеллили свою одежду по дорозі, що нею

Він переїздив, другі ламали зелене галуззя з дерев і кидали Йому під ноги, а діти з одушевленням співали: „Осанна на висоті. Благословенний той, хто йде в ім'я Господнє!”

В цю урочисту хвилину свого справді величного входу в Єрусалим, коли народ виявляв справжню радість при зустрічі Христа, лише Він Один не поділяв загальної радості. Він бачив, що народ зустрічає Його як земного царя і покладає на Нього свої земні, сутінко політичні сподівання. Він бачив, що народ не розумів Його небесного посланництва і далеко стоять від проповідуваного Ним вічного Царства. Він також бачив серед розрадуваних мас народу понурі обличчя лукавих фарисеїв, що палали до Нього злобою і завистю, і що через них ці одушевлені привітання „Осанна” незабаром замінятимуться на інші, дики вигуки: „Розпни, розпни його”, „Не маємо царя, окрім кесаря”, „Кров Його на нас і на дітях наших!”

Ісус Христос своїм Божественним всевіданням бачив і знає також, що це злочинне місто, на яке в ту хвилину відкривався чудовий красавид з гори Слеонської, незабаром буде зруйноване до тла, так, що не залишиться навіть каменя на камені, а народ юдейський, хоч і переживатиме горе з волі Божої, але не опам'ятається і не захоче навіть скористати з хрестин заслуг Спасителя.

Отож саме в цю величну й урочисту хвилину свого входу в Єрусалим Христос Спаситель тяжко засумував і навіть заплакав, проливши святі слози. Христос заплакав не тільки над змінністю настроїв юдейського народу і над його недолею, але й тяжко засумував і заплакав над долею всього світу і над долею тих людей, що не зрозуміють Його Божественного посланництва і не приймуть Його Божественної науки.

Христос прийшов на землю, щоб дійсно заснувати царство, але царство зовсім відмінне від усіх інших земних царств, — „царство не від світу цього”, цар-

ство ласки, правди, любови, миру і радости „в Дусі Святім”. Христос прийшов на землю, щоб звільнити людей від гріха, прокляття і вічної загибелі, але велика частина людства з нахилу до гріховности не хотіла зрозуміти всієї величі й премудрости домобудови Божої.

Оточ, бачучи вічну загиbelь багатьох, Ісус Христос і за ними сумував і плакав.

Годі ж не обуритися на змінливість тодішнього настрою юдейського народу, що через свої земні сподівання радісний оклик „Осанна” вже за кілька днів замінив на безумне „Розпині”. Годі не обуритися на тих жорстоких серцем людей, які вдовольнили це страшне бажання юдейської юрби і засудили й розп'яли Господа. Годі не обуритися і на свою власну гріховність, якою і ми розпинаємо свого Спасителя.

Подія входу Господнього в Єрусалим, що кожного року урочисто святкується Церквою, пригадує християнам про духовну владу Христа над світом, одержану Ним цілковито після хресних страждань. Тому саме і радісний оклик „Осанна на висоті” в устах християн завжди, а в Неділю Квітну зокрема, має зовсім протилежний сенс до того оклику, яким вітали Христа єрусалим'яни.

Окликом „Осанна” юдеї висловлювали надію, що Христос відбуде їм могутню юдейську державу, а християни цим окликом вітають Христа, як Володаря духовного над серцями і душами тих, що твердо вірять в Його Ім'я. Юдеї вітали Христа, як майбутнього переможця над ворогами юдейського народу і навіть як всесвітнього завойовника, християни ж вітають Його як переможця над смертю, переможця, що воскресінням Лазаря виявив запоруку і незаперечний доказ загального воскресіння людей.

Юдеї, вигукуючи „Осанна”, благали Всешинього допомогти Христу в Його нібито боротьбі за земнє царство. Християни ж, знаючи, що вхід Господа в

Єрусалим був добровільним входом на хресні муки, просяєт Всевишнього, щоб ці хресні муки не були марними для них, і щоб відкупна жертва Спасителя допомогла їм стати учасниками вічного життя в небесному царстві Христові.

В Неділю Квітну у Вселенській Церкві Христовій існує стародавній звичай посвячувати пальмове віття, а на Україні — віття верби. Це робиться на спогад входу Спасителя в Єрусалим. Посвячене віття верби символізує не тільки те пальмове віття, що його срусили яни кидали під ноги Христа, але також пробудження природи від довгого зимового сну, що також символізує пробудження вірних від смерти до блаженного і вічного життя.

Згадуючи вхід Господа в Єрусалим, усвідомлюючи духовний зміст цього свята, споглядаючи також на перший дар пробудженої Творцем природи — на освячені галузки верби, разом з усією Церквою прославмо і ми Єдиного Переможця над смертю — Христа Життядавця. Амінь.

ПРИ ПЛАЩАНИЦІ

(Страждання і смерть Ісуса Христа)

Останній тиждень Великого Посту, що зветься Страсним Тижнем, присвячений спогадові хресних страждань Спасителя. Вже в середу свята Церква згадує зраду Юдою Іскаріотським Божественного Челітеля і видання Його на страждання і смерть. В четвер згадується встановлена Христом свята Тайна Свхристії та утвердження апостолів у високому званні вселенських проповідників і вчителів, а п'ятниця присвячена хресним стражданням Христа, що іх Він добровільно прийняв на Себе задля спасіння всього людства.

Велика П'ятниця — це справді найсумніший день в цілій історії існування роду людського. Забувши Божественну науку, звершені чуда і всі добродійства,

зроблені Спасителем ізраїльському народові, цей народ, підбурений своїми фанатичними провідниками, несамовито кричав до Пилата: „Візьми і розпни Його”.

Не позбавлений почуття справедливості, Пилат не хотів брати на себе неповинної крові і, як міг, боронив Ісуса: „Я в Нім вини не знаходжу”, „Чи ж маю розп'яти вашого царя?”, „Що ж злого Він вдіяв?” Але на ці слова розбурханий натовп, забувши про свою ненависть до римських завойовників, одностайно заявив: „Не маємо царя, окрім кесаря”.

Щоб задовольнити бажання натовпу, Пилат наказує воякам бичувати Спасителя. Вояки, зірвавши з Нього верхню одежду, прив'язали Його до стовпа і немилосердно стали бичувати Його пречисте тіло. Від тяжких ударів кров спливала з ран, а пречисте лице вкривалось кривавим потом. На голову Його вклали терновий вінець, а в руку дали тростину, вклоняючись Йому, немов юдейському цареві, й вигукуючи „Радуйся, царю юдейський!” (Ін. 19, 3).

Спаситель спокійно сприйняв наругу як справжній Агнець Божий, що за гріхи світу добровільно йде на заколення. Пилат ще раз поставив Христа перед юрбою, але у відповідь почув те саме: „Візьми і розпни Його”. Нарешті, він вдався до останнього рятунку невинного Стражданця, запропонувавши юрбі вибрати (щоб відпустити на Пасху одного з двох), — Ісуса Христа, чи розбійника Вараву. Але натовп кричав лише одно: „Відпусти нам Вараву, а Ісуса розпни!”

Пилат, умивши руки, заявив перед народом рішуче: „Я не повинен в крові Його”. У відповідь на це натовп кричав: „Кров Його на нас і на дітях наших!” (Мф. 27, 25). Це був остаточний засуд Спасителя на смерть.

Тяжка була хресна дорога Спасителя на Голгофу. На своїх скривавлених раменах Він ніс знаряддя Своєї смерті — важкий хрест. Він умлівав і падав під ним,

врещті, зійшовши на Голгофу, простяг свої руки на хресті, немов би бажаючи з любов'ю пригорнути до себе цілий світ.

З пробитих гострими цвяхами пречистих рук і ніг спливала найсвятіша кров Спасителя. Ціліх три години терпів Спаситель на хресті важкі муки. Але в час і цих найтяжчих мук Він горів лише любов'ю до людей і щиро благав Отця про відпущення їм усіх гріхів: „Отче, відпусти їм, бо не знають, що роблять” (Лк. 23, 34).

Сказавши останні слова : „Отче, в руки Твої відаю дух Мій” (Лк. 23, 46), Христос схилив голову і помер. Перед заходом сонця Йосиф з Аримафеї прийшов до Пилата просити тіло Ісуса, щоб поховати його. Пилат дозволив. Йосиф, разом з жонами мироносицями, намастив тіло Ісуса пахощами, обгорнув плащаницею і поховав у кам'янім гробі. А вороги привалили гріб тяжким каменем, припечатували його уряовою печаттю і поставили військову сторожу.

Сьогодні Велика П'ятниця, найбільш сумний день. Христос Спаситель лежить мертвим у гробі. Мертвим лежить Той, Хто життя всім подавав. Задля смертних мертвим лежить Безсмертний. Задля грішників в гробі лежить Безгрішний. Не за Свої гріхи, а за гріхи людей тепер Він у гробі.

Стоячи при святій Плащаниці, що символізує собою перший Гріб Господній, зрозуміймо всю велич відкупної жертви за нас грішних. З вдячністю підйдімо до гробу Господнього і з любов'ю чистою поцілуймо глибокі рани Його. Замість міра благовонного, обмиймо ці рані слезами каяття за гріхи свої.

Український народ, згадуючи нині страждання і смерть Спасителя, побожно схиляється в молитовному настрої перед Гробом Господнім і щиро благас Господа про своє визволення з неволі, з глибини душі промовляючи: „Встань, Боже, землею суди, бо Ти є цар для всіх народів”. Амінь.

ВЕЛИКДЕНЬ

(Свято радости)

З-посеред усіх свят Православної Церкви, якими згадується і вшановується найвизначніші події відкуплення роду людського Спасителем, найбільш радісним святом є — Воскресення Христове.

Це свято, що є завершенням усієї земної діяльності Спасителя на землі, яскраво виявляє усю велич і божественну силу Ісуса Христа, як Єдиного переможця над смертю і неправдою. Це свято є також непохитним потвердженням найбільшої правди св. Віри, що розп'ятий на хресті людьми і за людей Єдинородний Син Божий — Ісус Христос, божественною силою Своєю і усіх віруючих в Нього „воскресить в останній день”.

Впевненість в перемозі життя над смертю, правди над неправдою, а зокрема — впевненість в загальне воскресіння спочилих наповнюють серця віруючих християн наземною радістю у День Воскресення Христового.

У Великодньому слові св. Іоан Золотоустий каже: „Нехай ніхто не лякається смерти, бо смерть Спасителя нас визволила. Переміг її Той, Кого тримала вона. Полонив пекло Той, Хто зійшов до нього... Де жало твое, смерте? Де перемога твоя, пекло? Христос воскрес — і в гробі ні одного мерця, бо Повсталий з мертвих Христос став первістком воскресіння мертвих!”

Христос воїстину воскрес і, по словах богомудрого Ап. Павла, — „воскресши з мертвих, вже не вмірас, смерть вже не має влади над ним” (Рим. 6, 9). Христос воскрес — і прийняв владу воскресити усіх, що померли в Адамі; Христос воскрес — і нині має владу воскресити в дусі усіх, що звертаються до Нього з вірою; Христос воскрес — і тим виявив Свою волю лю-

дям, що і вони можуть бути там, де тепер Він (Ін. 12, 26).

Тому в невимовній радості вірні з усією Церквою похвальними пісноспівами прославляють Христа-Життядавця у світоносний день св. Пасхи: „Пасха, Господня пасха! Бо від смерти до життя привів нас Христос” — Своїм Воскресенням. А разом з людьми і святі Анголи у небі співають пісні перемоги Воскресшому з гробу Христу Життядавцю.

Перемігши остаточно смерть Своїм воскресінням, Христос переміг також і неправду. Ось вороги Христові, приваливші гріб Його тяжким каменем, були певні своєї перемоги. Пилатова печатка та військова сторожа римлян була у тому для них найпевнішою запорукою.

Та даремні їх нікчемні сподівання, даремно вони тішаться з короткотривалої перемоги неправди. Христос воскрес і вічна Божа Правда перемогла! „Хоч до гробу зійшов, Безсмертний, але зруйнував пекольну силу і воскрес як переможець, Христе Боже, жонам міроносицям сказавши радуйтесь, і Твоїм апостолам мир давши. Впавшим Ти подав воскресіння!” (Кондак Пасхи).

Люди цілим своїм еством горнуться до правди, тужать за нею, борються і дічасно гинуть за неї, бо власне відчувають, що правду годі вбити, що навіть на землі є можливою перемога правди. Христове Воскресення як найкраще унагляднює це, що також є глибокою причиною неземної, святої радості усіх християн у День Воскресення Христового.

Тому саме у цей Святий День нещасні — потішаються, пригноблені — підбадьорюються, ворогуючі міряться, багаті і бідні втішаються з багатства віри, і навіть злочинці і безвірки з зідханням нагадують про Бога.

В житті українського народу Великдень був завжди днем особливо святым, дорогим, любим і справді сповненим великої духовної радості.

В день бо Воскресення Христового не тільки всяке горе менше відчувалося, ворожнеча між людьми послаблювалася, життєві турботи віддаливалися, але у цей день наш народ, скріплюючись у вірі, скріплювався також духовно для дальнього життя і змагання за правду.

Навіть хворі і недужі забували про свої терпіння, чекаючи Великодня, а перебуваючі на смертельному ложі зі слізами вдячної радості сприймали від своїх близких вічно нову вість про Воскресення Христове, що наповнювала їх надією безсмертності і впевненості у вічне позагробове життя.

Тож від найдавніших часів у нашому народі зберігся побожний переказ, який передавався від роду в рід, від покоління в покоління, що навіть смерть у день св. Пасхи є спасенною і щасливою, бо так, як у цей день є відкриті царські двері по усіх церквах, так і в Господа відкриті є райські двері для усіх спочилих у цей день.

На Великдень радіє небо, грас сонечко, пробуджується земля, оживас уся природа, надхнена силою Творця, а найбільше радіють та духовно обновляються люди і навіть мертві у гробах, що чекають голосу труби архангельської до загального воскресіння, приєднуються до великої радості живих. Так, напр., у Києво-Печерському „Патерику” записано, та на окремій гравюрі зображене чудо, яке сталося саме на Великдень в 1463 році, що найкраще потверджує єдинання в радості живих і мертвих.

Чернець Діонисій Щепа увійшов до печери Преподобного Антонія, де було поховано багато й інших подвижників києво-печерських, щоб за стародавним звичаєм покадити гробниці усіх спочилих. Увійшов-

ши до печери з благоухаючим кадильним фіміяном, він звернувся до мертвих немов до живих:

— „Отці і браття! Нині у нас Великдень: Христос Воскрес!”

І, о чудо! З гробів спочилих пролунала радісна голосна відповідь: „Воїстину Воскрес!”

З цим пасхальним привітанням віками ходив наш побожний народ до дорогих йому могил спочилих, щоб і з ними поділитися найбільшою радістю про Воскресіння Христове.

І доки земля і світ існуватимуть, доти в народі нашому побожному існуватиме радість Воскресіння Христового і радості цієї святої ніхто і ніколи у нього не відніме! Амінь.

НЕДЛЯ АП. ФОМИ

Після Воскресіння з мертвих Господь наш Ісус Христос кілька разів з'являвся своїм ученикам, святым апостолам. Вони бачили Його своїми очима, вони чули Його голос, що сповіщав їм вічну радість і мир, вони доторкались своїми руками Його пречистого тіла.

Вже в перший день Свого Воскресіння Христос з'явився найперше жінкам-мироносицям, святому апостолові Петрові, а потім всім святым апостолам, що перебували в одному домі на молитві. Цією останньою Свosoю появою Христос розвіяв їх сумніви Свого Воскресіння.

Не було в той час разом з усіма лише апостола Фоми. Апостоли з радістю оповіли йому про Воскресіння Христове, але вітка ця видалася йому неймовірною, і він з усією рішучістю заявив: „Доки не побачу на руках Його ран від цвяхів... і не вкладу руки моєї в ребра його, — не повірю” (Ін. 20, 25).

Фома виявив недовірство, бо для нього було не досить запевнення інших апостолів про Воскресіння

Христове. Вірогідним для Фоми було лише те, що було приступним його обмеженим зовнішнім чуттям.

На восьмий день після Воскресення Христового всі ученики знову зібралися на молитву разом, згідно з переказом, в Сіонській горниці. Вони зі страху перед юдеями передбачливо замкнули двері. Тут був присутній і Фома. Раптом перед ними з'явився Христос і привітав їх словами: „Мир вам!”. Потім, звернувшись до Фоми, сказав: „Подай палець свій сюди і оглянь руки Мої, подай руку твою і вклади в ребра Мої, і не будь невірним, а вірним” (Ін. 20, 27).

Не тільки сама поява воскреслого Христа, але і Його Божественне всеїдіння вразили Фому, і він, впавши на коліна перед Господом, голосно промовив: „Господь мій і Бог мій”. Цими словами апостол Фома, що перед тим виявив крайнє недовірство, щиро візняв свою тверду віру у воскреслого Господа. Слови „Господь мій і Бог мій” в цей момент були просякнуті змістом особливо глибокої, непохитної і незламної віри, що Христос Бог воєстину воскрес із мертвих.

Але на цей акт глибокої віри Фоми Господь милостиво, та все ж з докором відповів йому: „Ти повірив, бо побачив Мене, блаженні ж ті, що не бачили і повірили” (Ін. 20, 29).

То ж не дивно, що недовірство Фоми в житті християн на всі часи стало приповідковим. Приповідковим стало навіть ім'я самого апостола, як „невірного Фоми”. Тому також і донині ми часто називаємо людину, що вірить лише власним очам і ушам, „невірним Фомою”.

Чиста і правдива віра полягає, власне, в тому, що певні істини ми сприймаємо на підставі свідчення інших людей, чи навіть самого Господа Бога. „Не будь невірним, а вірним”, — наказав Господь не лише Фомі, а в його особі всім, що вірять тільки в те, що вони сприймають своїм зовнішнім чуттям. Без віри в знання і досвід наших учителів ми ніколи не одержали б

потрібних нам знань. Врешті, коли ми не будемо вірити людям, то і в них викличемо недовір'я до себе, і тоді життя наше не буде без терпіння.

Якщо в життєвих, суто людських справах віра є необхідною, то вже тим більше в духовних вічних справах — віра є конечністю. Християнинові передусім треба вірити в слово Боже, яке з належною повнотою розкриває нам правдиве пізнання Бога, Його святих заповідей і велінь. Треба вірити також у викупну жертву Ісуса Христа, що була звершена Його преславним Воскресенням із мертвих.

Що глибша віра, то більшим щастям обдаровує вона людину. Пригадаймо й інші милостиві слова Спасителя: „Я з вами по всі дні до кінця віку” (Мф. 28, 20). Він і тепер з нами, тільки ми не бачимо й не відчуваємо Його тілесно. Але хто носить у собі хоч окришинку віри, той радіє неземною радістю, бо він завжди з Христом і Христос з ним.

У світоносний день Воскресення Христового віруючі християни пережили особливу, неземну радість разом з жонами-мироносицями, разом з святыми апостолами та усім християнським світом. Свята Церква, бажаючи цю радість у Воскреслім Господі продовжити і зміцнити в серцях вірних, саме на восьмий день Воскресення Христового молитовно згадує і ублажає пам'ять апостола Фоми, як єдиного з апостолів, що доторкався до ран Христових, що вкладав руку свою в ребра Його.

А з святым апостолом Фомою, що невірство своє на щиру і непорушну віру у Воскреслого Господа замінив, з глибин наших віруючих сердець промовмо і ми: Господь наш і Бог наш, слава Тобі. Амінь.

СВ. КИРИЛ І МЕФОДІЙ — ПЕРВОУЧІТЕЛИ СЛОВ'ЯНСЬКІ

Всі слов'янські народи, разом з святою Церквою, згадують 11. травня пам'ять святих Кирила і Мефодія, первоучителів слов'янських. Ширення віри Христової серед слов'ян, власне, тісно зв'язане з іменами братів Кирила і Мефодія, учителями і просвітителями всіх слов'ян.

Святі Кирил (в миру Константин) і Мефодій походили з Солуня, головного міста Македонії, що входила тоді до складу Візантійської імперії. Батько їх був грек, а мати — слов'янка. Обидва брати здобули належне виховання і добру вищу освіту. Високі почесті і кар'єра чекали їх, але вони вирішили присвятити себе служінню Богові, оселившись обидва в монастирі на горі Олімпі.

Тут вони проводили час в молитві і пості. Але Господь покликав їх до іншого служіння. Саме в вісімсот п'ятдесят восьмому році хозари, що мали свою державу в південно-східній частині нинішньої України, звернулись до грецького імператора з проханням прислати їм вчених місіонарів для навчання християнської віри. Імператор Михаїл третій і патріарх Фотій вирішили послати до хозар братів Кирила і Мефодія.

Хозарський каган прийняв братів прихильно. Внаслідок їх проповіді багато людей прийняло християнство. Це була перша подорож, що належно підготувала їх до дальній апостольської праці перед слов'ян.

Виконавши дане їм доручення, вони повернулися до Візантії. Тепер вони поставили перед собою інше завдання — просвітити світлом віри Христової слов'янські народи. Ще перед подорожжю до хозар Кирил і Мефодій займалися перекладами Святого Письма та необхідніших богослужбових книг на слов'янську мову, а саме на солунське наріччя болгарської мови.

З цією метою вони насамперед склали слов'янську абетку, використавши для цього літери грецького алфавиту і доповнивши літерами з слов'янських мов.

У вісімсот шістдесят першому році болгарський князь Борис запросив братів Кирила і Мефодія прибути до Болгарії. Тут вони почали проповідувати і відправляти богослуження слов'янською мовою. Внаслідок проповіді сам князь Борис прийняв християнство, багато болгар прийняло хрещення, а звідси вже християнство проникло і до сусідніх сербів.

У вісімсот шістдесят другому році моравський князь Ростислав і панонський князь Коцель попросили імператора Михаїла теж прислати їм християнських учителів і проповідників. Цю велику місію доручено святым братам. Прибувши до Моравії, святі Кирил і Мефодій з апостольською ревністю почали проповідувати Слово Боже і відправляти богослуження зрозумілою слов'янською мовою.

Німецькі місіонери з заздрістю дивились на успіхи святих братів. Щоб перешкодити їм, вони поширювали в народі неправдиве вчення, нібито богослуження можна відправляти лише трьома мовами — жидівською, грецькою і латинською, якими зроблений був напис на Господньому хресті.

Кирил і Мефодій, щоб виправдати свою апостольську діяльність, змушені були поїхати до Риму. Вони взяли з собою євангелію та інші богослужбові книги слов'янською мовою. Ще по дорозі до Риму помер папа Миколай Перший. Новий папа Адріян Другий зустрів святих братів з великими почестями, а книги, перекладені ними на слов'янську мову, освятив на престолі в церкві Пречистої Діви Марії.

Святий Кирил незабаром по прибутті до Риму захворів і помер чотирнадцятого лютого вісімсот шістдесят четвертого року, а святий Мефодій в сані Архієпископа повернувся до Моравії, де продовжував свою апостольську діяльність серед несприятливих умов.

З почуттям сповненого обов'язку він помер вісімсот вісімдесят першого року і похований у Велеграді.

Святі Кирил і Мефодій залишили по собі великі заслуги, зокрема в галузі ширення письменності. Мова, яку вони запровадили в богослуженнях, увійшла також і в письменство і стала літературною мовою деяких слов'янських народів. З прийняттям християнства Україна прийняла також від південних слов'ян книги Святого Письма та богослужбові книги слов'янською мовою.

Велике діло довершили святі рівноапостольні Кирил і Мефодій для всього слов'янського світу. Вони були основоположниками слов'янського письменства, вони освятили слов'янську мову, зробили її мовою молитви і богослуження, вони заклали тверді основи слов'янської культури.

І хоч тепер апостольська праця святих Кирила і Мефодія потоптана безбожним комунізмом по всіх слов'янських землях, хоч там тепер зневажено ім'я Христове, та все ж таки імена первоучителів Кирила і Мефодія ніколи не будуть стерті з пам'яти слов'янських народів і зокрема українського народу. Амінь.

ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДИС

Після свого Воскресення з мертвих, Господь наш, Ісус Христос, найперше з'явився Марії Магдалині, святому Апостолу Петрові, Апостолам Луці і Клеопі, два рази веім апостолам, потім кільком учням на морі Тиверіядськім, ще раз на горі в Галилії, і там дав їм заповіт іти з благовістям до всіх народів. А на сороковий день по Воскресенні, Спаситель востаннє з'явився апостолам і наказав їм, щоб нікуди не виходили з Єрусалиму доти, доки не одержать обіцянного Ним Утішителя, Духа Святого, який, оселившись в них, наставить їх на всяку правду. Потім він вивів їх на гору Оливну (Єлеонську), що поблизу Єрусалиму,

і там, благословляючи їх, почав возноситися на небо. Із здивуванням дивились апостоли на Господа, що возносився від них, аж доки став невидимий, скривившись в яскій блакиті неба.

Вражені цим дивним видінням, апостоли все ще з побожністю споглядали на небо, аж доки не з'явились два ангели, що сказали ім: „Мужі галилейські, чого Ви стоїте і дивитесь на небо? Цей Ісус, що вознісся від вас на небо, прийде так само, як ви й бачили Його, що підносився на небо”. (Діян. 1, 11). — Почувши таке від ангелів, апостоли поклонилися Господу і з радістю повернулися до Єрусалиму.

Така історія Свята Вознесення Господнього записана в Діяннях Апостольських. Свято Вознесення Господнього, за свідоцтвом Блаженного Августина, належить до одного з найдавніших і великих християнських свят, що має свою традицію з апостольських часів.

Яке ж значення, дорогі слухачі, має для нас Свято Вознесення Господнього? — З Святого Письма ми знаємо, що гріхопадінням перших людей було порушене єднання людини з Богом і що внаслідок цього порушення була викривлена природа людини, яка стала схильною до зла і тим самим позбавила себе вічного блаженства. — Але всесвітний Господь, з невимовної своєї ласки, змилосердився над людством і, щоб повернути його знов до вічного блаженства і єднання з Собою, послав на землю Сина Свого Єдинородного — Ісуса Христа, — для відкуплення роду людського і спасіння його від гріха, прокляття і смерті. — Для цього Синові Божому треба було втілитись від Духа Святого і Пречистої Діви Марії, постраждати за людей, вмерти, воскреснути, і врешті — вознести на небо, „щоб з'явитися перед лицем Божим за нас”. — Зийшовши на небо, Спаситель примирив і знов поєднав рід людський з Правосудним Творцем.

Ще перед Своїм Вознесенням на небо Христос запевнив всіх своїх учнів і всіх, що вірять в Нього, про їх спасіння такими словами: „Нехай не тривожиться серце ваше. Віруйте в Бога і в Мене віруйте. Багато є осель в домі Отця Мойого... А коли відійду, то приготую вам місце. Я знову прийду, і заберу вас до Себе, щоб там, де Я, і ви були”. (Ін. 14, 1-31).

Небо, або Царство Боже часто згадується у святій Євангелії: „Шукайте перше Царства Божого, а все інше прикладеться вам”. — говорить Спаситель і водночас вказує шлях до неба через дані Ним усьому людству заповіді блаженства: „Блаженні убогі духом, бо їх є Царство Небесне”; „Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога”; „Блаженні гнані за правду, бо їх нагорода велика на небі”. (Мф. 5, 3-12). — Однак не всі підуть до неба, а лише ті, що виконують волю Отця Небесного: „І підуть праведники у вічне життя”... (Мф. 25, 46). — Докладно про таємниці неба говорить нам богоумудрий Апостол Павло, який, будучи у видінні сам піднесений до третього неба, говорив: „Ані око людське не бачило, ані вухо людське не чуло, що уготував Бог у небі тим, що люблять Його”. (1 Кор. 2, 9).

Тому, власне, Вознесення Ісуса Христа на небо заохочує всіх християн признати, що земля з усіми її дочасними принадами, є лише тимчасовим нашим пристановищем, що наше вічне перебування не тут на землі, але на небі, в оселях Отця Небесного. Через це нам належить щораз підноситись думками — в надії осягнути небо з його вічними оселями, приготованими Спасителем для Його вірних послідовників.

Коли учні Христові в день Вознесення розлучалися з Ним і залишились на землі для великого апостольського подвигу, то все ж вони знали, що розлучаються з Небесним своїм Учителем лише на короткий час. Душі їх так само стреміли в небесні височини, а цей настрій їх найкраще висловив святий апостол

Павло такими словами: „бажання маю розрішитися і вічно з Христом бути”. (Філ. 1, 23). — На жаль, настій сучасного людства далеко не подібний до того настрою, що його мали колись учні Христові. Земні помисли, часто-густо підсичені облудним матеріалістичним вченням, у такій мірі полонили душу сучасної людини, що їй навіть ніколи подумати про те, що чекає її в майбутньому вічному житті. Земне існування стало настільки дорогим серцю сучасної людини, що вона навіть не в стані уявити собі іншого — вічного, блаженного існування, а через це не в стані погодитися з неминучою конечністю розпощатися з землею, з усіма її скроминаючими благами. — Тож пригадуючи разом з Святою Церквою велику подію Вознесення Господнього, для зміцнення віри своєї, пригадаймо, Улюблени Слухачі, що правдиве і вічне наше перебування не на землі, а на небі. Ідімо за Христом в земному житті, то підемо за ним і у блаженну вічності. Частіше скеруймо серця наші до неба, відкиньмо всі малозначні земні турботи наші, турбуючись лише одним: щоб в останній день від Всесправедливого Судді почути нам милостиві слова: „прийдіть благословені Отця Мого, наслідуйте уготованне вам Царство від створення світу”. (Мф. 25, 34). Амінь.

СВЯТО П'ЯТИДЕСЯТНИЦІ

Ісус Христос ще перед Своїми хресними стражданнями говорив до своїх учеників: „Я проситиму Отця, і іншого Утішителя пошле вам, щоб з вами перебував повіки, — Духа Правди”. (Ін. 14, 16). Ці слова надзвичайного обітування, даного святым апостолам, сповнилися десятого дня після Вознесення Господнього на небо. У цей день всі апостоли разом з Пречистою Дівою Марією та з багатьма учнями зібрались в одному домі в місті Єрусалимі для спільноти молитви.

Рантом почувся сильний шум з неба, немов би від сильного вітру і бурі, і в той же час над головою кож-

ного з присутніх з'явився вогонь в вигляді язиків. Це був видимий знак зшестя Святого Духа на апостолів, що під його діянням душі їх ожили і дивно переродились.

Дари Святого Духа стали Божою силою, що освятила не лише апостолів, але через них усе грішне морально пошкоджене людство. Утішитель Дух Святий перебуває вічно і понині в Церкві Христовій і подається всім вірним через встановлені Богом таїнства, скріплюючи вірних „на всяку істину”.

Дух Святий передусім просвічує розум. Згадаймо про святих апостолів. Три роки вони невідлучно перебували з своїм Божественним Учителем. Три роки вони бачили Його життя, були свідками Його чудес, слухали Його науки. Але вони не могли зрозуміти вічного значення відкупної жертви Спасителя. А сама згадка про неминучість хресних страждань їх Учителя наповняла серця їх неймовірним жахом.

І тепер надійшла хвилина Зшестя Святого Духа, Духа Утішителя, Духа Правди, і раптово в їх розумі наступила дивна зміна. Вони відразу зрозуміли всю велич відкупної жертви Спасителя. Вони зрозуміли також і своє покликання й післанництво. З тієї хвилини вони почали проповідувати святу евангелію.

Дух Святий силою Свого животворчого діяння зміцнює нашу волю. Перед зшестям Святого Духа апостоли були несміливі і боязливі. З страху перед юдеями вони замикали двері, коли сходились на молитву. Вони боялись сказати слово правди. Апостол Петро боявся сказати правду навіть перед служницею в дворі первосвященика і тричі відрікся Свого Божественного Бчителя, сказавши: „Не знаю я цієї людини”. А тепер цей апостол виступає перед великим натовпом з гарячою проповіддю про Христа розп'ятого. Як оповідають Діяння Апостольські, вже після першої і другої проповідей його, тисячі людей увірували в Христа. Дух Святий скріпив його волю,

і з цією незламною волею він пішов на мученицьку смерть.

Та не тільки апостол Петро, але й усі апостоли, скріплені ласкою Духа Святого, мали силу і мужність перенести великі муки і з радістю прийняли мученицьку смерть за Христа.

Дух Святий є справжнім джерелом любові. Він скріпив в серцях апостолів дар щирої братерської любові, і цією любов'ю до всіх людей вони горіли ціле своє життя. Цією ж любов'ю вони запалили і серця своїх слухачів. Святі апостоли вчили, що любов, дарована Духом Святым, повинна бути гарячою, щира і чиста. Якщо вірний наслідувач Христа зогріває в собі високе почуття любові до близнього і цю любов виявляє в своїх намірах, словах і вчинках, то це є першою ознакою, що в серці такого християнина перебуває Дух Святий.

Дух Святий володіє не тільки душами віруючих, але також збірною душою всієї Христової Церкви, в якій перебуває вічно. Майже дві тисячі років минає з дня заснування Церкви Христової, тобто з дня зшестя Святого Духа на апостолів. Багато за той час наступило змін серед усіх народів. Але Церква Христова стоїть незмінна, свята і непорушна, бо нею рядить і в ній перебуває вічно Дух Божий.

Хоч би які тяжкі переслідування Церкви Христової і в наші часи відбувалися, хоч би до якої жорстокості доходили гонителі віри Христової, хоч би скільки крові і сліз сучасних мучеників було пролито, — всі зусилля світу цього скінчаться цілковитою невдачею, і свята Церква, керована Духом Святым, переможе.

З святом П'ятидесятниці в українському народі здавна виплекалися і збереглися чудові звичаї. В цей день вірні на Україні прикрашували свої доми і свої церкви зеленню, пахучими квітами і травами. Квітами

запашними оздоблювалися святі престоли в знак жи-
вотворчої сили Духа Святого.

В цей день вірні особливо щиро усію Церквою
моляться Господу Всемогучому про дарування ім ви-
щих небесних дарів — просвічення розуму, скріплення
волі і зміцнення любові. Амінь.

**В ДЕНЬ СВ. ПЕРВОВЕРХОВНИХ АПОСТОЛІВ
ПЕТРА І ПАВЛА**
(29 червня)

В день пам'яти святих Первоверховних Апостолів Петра і Павла свята Церква ставить перед духовними очима вірних дві велики постаті перших і найревніших проповідників віри Христової, що своїм учненям увесь світ просвітили і всі краї до Христа привели. Задля Господа вони залишили свої родини і улюблене заняття і з благовістям про розп'ятого Сина Божого переходили з міста до міста, палаючи лише одним бажанням — спасти людей, що гинули в гріхах і невірстві.

Святий Апостол Петро, що до свого покликання звався Симоном, був звичайним рибалкою. Разом з своїм братом Андрієм Первозваним він був покликаний до апостольського служіння серед юдеїв. Під час земного життя Спасителя, після покликання до апостольства, Апостол Петро невідступно йде за своїм Божественим Учителем. По зшесті Святого Духа на Апостолів він перший пропонує вибрати нового апостола на місце зрадника Юди; він перший проповідує до населення Срасалиму; він перший творить чудо в ім'я Христове і відкриває двері поганам до царства Христового.

Святий Апостол Петро пішов з євангельською проповіддю і до інших країн. Він відвідав Сирію, Понт, Галатію, Асію, Вифінію і Єгипет. Церковні передання говорять, що святий Апостол Петро проповідував

також у Римі, де за часів жорстокого імператора Нерона він прийняв мученицьку смерть в шістдесят сьомому році, будучи розп'ятий на хресті.

Святий Апостол Павло, що перед покликанням до апостольського служіння, звався Савлом, походив з малоазійського міста Тарса, яке славилося освіченістю свого населення. Він завершив свою освіту в славнозвісного вченого законовчітеля Гамаліїла і, будучи ревним виконавцем всіх приписів секти Фарисеїв, що визначалась особливою ненавистю до християн, жорстоко переслідував останніх.

В дорозі до міста Дамаску, куди він ішов, щоб переслідувати християн, він чудом був навернений Святым Господом Ісусом Христом і покликаний до апостольського служіння. Прийнявши святе хрещення з рук святого Апостола Ананії з іменем Павла, він ревно почав благовістити науку Христа серед поган. З євангельською проповіддю він відбув три важкі подорожі, відвідавши Аравію, Палестину, Кесарію, Малу Азію, Грецію, Італію та багато інших країн.

Апостол Павло під час своїх проповідницьких подорожей зазнав багато страждань, але він все зносив з християнською покорою і терпінням. Свое віддане Богові життя він стверджив, нарешті, мученицькою смертю. Як римський громадянин, він був усічений мечем по дорозі з Риму до Остії.

За час своїх місійних подорожей святий Апостол Павло написав чотирнадцять послань до різних церков та своїх учнів, де з надзвичайною переконливістю довів божественність Ісуса Христа. Богонадхнені писання Апостола Павла залишаються в усі віки в Церкві Христовій невичерпним джерелом віри і навчання, а його ім'я сяяє вічною славою.

Святі Апостоли Петро і Павло, прославлені своїми великими подвигами, повчують християни любити Бога і ближнього. В своїх писаннях вони вказують християнам на той великий спасаючий шлях, яким у зем-

ному житті має йти кожний, хто тільки щиро любить Господа і близького свого. „Браття, — повчають святі Апостоли, — „Ходіть у любові, як і Христос полюбив нас і віддав Себе за нас у жертву” (Єф. 5, 2). „Покиньте гнів, лютість, злобу, лайку, соромні слова з уст ваших. Не кривіть словом один проти одного” (Кол. 3, 8-9). „Прошайтесь, коли хто на кого має жаль; як Христос простирав Вам, так і ви” (Кол. 3, 13). „Молодші коріться старшим” (І Петра 5, 5). „Діти, слухайте батьків у всьому, бо це вгодно Господеві. Батьки, не дратуйте дітей ваших” (Кол. 3, 20-21). „Всім нам треба з'явитися перед судом Христовим, щоб прийняв кожний за тим, що зробив тілом, чи то добре, чи лихе” (2 Кор. 5, 10). „Тимто, любі, цього дожидаючи, старайтесь нескверними і чистими з'явитися перед Ним в упокосні” (2 Петра 3, 14).

Такі в скороченні думки з вічних заповітів і настанов святих Апостолів Петра і Павла. Глибоке усвідомлення цих заповітів і настанов віруючим християнином буде справді найкращим даром для святих Апостолів в день їх молитовної пам'яти. Амінь.

СВ. РІВНОАПОСТОЛЬНИЙ КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР

Дня п'ятнадцятого липня за ст. стилем Свята Українська Православна Церква молитовно згадує пам'ять святого Рівноапольного князя Володимира. Саме в цей день в тисяча п'ятнадцятому році спочив у Бозі Великий Князь Володимир, просвітитель нашого народу.

Наш славний літописець Нестор в своїх літописах коротко відзначив цю подію так: „Зайшло сонечко землі руської”. Таким сонечком князь Володимир був не тільки для своїх сучасників, але й залишився таким в історії нашого народу на всі віки.

Син відважного князя Святослава і внук мудрої і блаженної княгині Ольги, Володимир вступив на

великокняжий престол у Києві в дев'ятсот вісімдесятому році, після затяжної міжусобної боротьби. Обдарований від природи незвичайними прикметами: мудрістю, відвагою, завзяттям і любов'ю до правди, він мав всі дані до того, щоб розпорешені племена об'єднати, а Державу Українську, ослаблену міжусобною боротьбою, зробити сильною і квітучою.

Князь Володимир в своїй ранній молодості належав до ревних прихильників поганства, але згодом, побачивши і зрозумівши всю порожнечу поганської віри, він почав думати про іншу, кращу віру. Він почав шукати Єдиного Істинного Бога, що створив все видиме і невидиме.

Довідавшись про релігійні шукання українського князя Володимира, магометани, жиди, латиняни і греки почали слати до нього своїх проповідників. Але, просвічений благодаттю Божою, Володимир пізнав правдиву віру від одного грецького філософа і в дев'ятсот вісімдесят восьмому році прийняв святе хрещення в місті Корсуні з рук грецького православного духівництва.

Після свого хрещення Володимир охристив своїх синів і наказав знищити всіх поганських ідолів. Він наказав також усім киянам, разом з своїми жінками і дітьми, прийняти святе хрещення, чим і було покладено основу для поширення християнства по цілій його державі.

Святий Володимир ревно трудився в апостольському подвізі ширення християнства у своїй державі і всю решту свого життя провадив в християнській побожності, багато зробивши для свого народу і прикрасивши себе високими християнськими чеснотами: правдою, терпеливістю, любов'ю, смиренням і милосердям.

Ці самі християнські чесноти він прищепив також і своєму народові. Не жаліючи ані труду, ані засобів, він будував величні святині, спроваджуючи для цьо-

го з Візантії досвідчених будівничих, мальярів та силу різних ремісників. Він закладав школи і монастири, що стали справжніми оазами християнськими; закладав також шпиталі, притулки для старців і немічних; відпускав на волю невільників; з своєї княжої скарбниці щедрою рукою давав великі суми для викуплення боржників і полонених. Але найбільше уваги він присвячував справі видавання церковних законів, що благодійно впливали не тільки на церковне, але й на громадське життя.

Бідні, сироти і покривдені завжди знаходили в ньому захисника. Для бідних і немічних князь Володимир влаштовував в княжому дворі багаті трапези, дозволивши кожному бідному іти до княжого двору і брати все, що йому потрібно.

З усіма іншими сусідніми князями та володарями князь Володимир намагався жити в повній згоді і в справжній християнській любові. Але в той же самий час він завжди готовий був мужньо обороняти свій рідний народ від усіх його ворогів і напасників, а Церкву Христову — від будь-яких еретиків і лжеучителів.

Після о хрещення Руси-України святий Володимир щасливо князював двадцять вісім років. Поховано його в збудованій ним Десятинній Церкві в Києві. За велике апостольське діло — о хрещення України свята Православна Церква зарахувала його до святих угодників Божих, назвавши його Благовірним і Рівноапостольним.

Нехай же пам'ять святого Володимира, що просвітив Україну світлом віри Христової, буде в нашому народі вічною. Амінь.

ПРЕОБРАЖЕНИЯ ГОСПОДИС (6-го серпня)

Незадовго перед Своїм стражданням Ісус Христос відверто говорив своїм ученикам про все, що має статися з Ним. Але щоб належно скріпити немічний дух іх у хвилини найтяжчих випробувань, Він благоволив виявити найбільш чутким з них Свою Божествену Славу у всій її красі. З цією метою одного разу Ісус Христос взяв з собою Петра, Якова й Івана на гору Фавор і там чудесно преобразився перед ними. В ту хвилину перед Ісусом з'явилися пророки Мойсей та Ілля. Вони стали з Ним розмовляти про кінець Його тут на землі, який мас наступити в Срусалимі.

Цей вид Божої Слави був такий дивний, що апостол Петро не міг стримати себе, щоб не висловити свій особливо радісний настрій словами: „Господи, добре нам тут бути”. Він циро бажав залишитися там, щоб постійно оглядати Лице Бога Живого і бути учасником вічної Божої Слави.

До того всього баченого апостоли ще чули й голос Бога Отця з неба, що промовив до них: „Це Син Мій улюблений, що Його Я уподобав; Його слухайте” (Мф. 17, 5).

Годі було все це сприйняття спокійно обмеженим людським силам, і тому апостоли зі страху й зворушення припали до землі... Але ось зникло світло, непроглядна темрява знов оповила гору Фавор. Ученики Христові радісні далі лежали на землі. Тоді підійшов до них Божественний Учитель уже в Своєму звичайному вигляді і ласково промовив до них: „Встаньте і не лякайтесь... і не кажіть ні кому про те, що бачили, аж поки Син Людський не воскресне з мертвих” (Мф. 17, 9).

Своїм преславним Преображенням Господь наш Ісус Христос виявив тайну Царства Божого не тільки Своїм ученикам, але й в іх особі і всім людям. На горі

Фаворі Ісус Христос показав людям те вічне блаженство, яке Господь приготував усім праведникам.

Цього вічного блаженства земна людина навіть не в силі собі уявити. „Ані око не бачило, ані вухо не чуло і на серце людині не прийшло, що приготував Бог тим, які люблять Його” (І Кор. 2, 9), — каже апостол Павло. Творець Вселеної, Отець Небесний перебуває в світі неприступнім, тому зрозумілою є повнота тієї радості, що й пережили апостоли на горі Фаворі під час Преображення Господнього, ставши учасниками і самовидцями Божої Слави.

До цієї неземної радості Господь кличе не одних лише апостолів. Він кличе всіх тих, що люблять Його.

Хто ж з віруючих християн не хоче увійти в оселі Отця Небесного? Хто ж не хоче, преобразившись, стати співучасником вічної Божої Слави? — Господи, — кличе праведник, — пошли світло Твоє й істину Твою, і вони мене наставлять і впровадять на гору святую Твою.

Щасливі ті, що ще в дочасному житті відчувають в своїх серцях світло істини Христової. І це світло буде для людини всім: і поживою, питвом, і оджею, і всяким видом радости. Освітлені цим світлом праведники засяють, як сонце, в Царстві їх Отця.

Таку велику таємницю Царства Божого відкриває перед нами подія Преображення Господнього. Цим пояснюється, чому саме свято Преображення є таким радісним, урочистим і святым. Це свято вселяє в серця християн надію, що не тільки вічно житиме безсмертна душа, але й у день загального Воскресення померлих навіть немічне тіло відновиться, преобразиться і стане подібним до прославленого тіла Христового.

Апостол Павло пояснює це такими словами: „Браття, не хочу я, щоб ви не знали, що буде з померлими, і щоб ви не тужили, як інші, що не мають віри. В годину бо смерти засіваються тіла тлінні, а встають нетлінні, засіваються в немочі, а встають у силі, засіва-

ються в нечесті, а встають у славі" (І Сол. 4, 13; І Кор. 15, 42-43).

Щоб устати нетлінними, в силі і славі, щоб сподобитися цього дивного преображення в оселях небесних, християни повинні ще під час земного життя зміцнювати свою віру в Ісуса Христа, як Єдинородного Сина Божого, що Своїм преславним Преображенням на горі Фаворі виявив Своїм ученикам повноту Своєї Божественної Слави.

Але не тільки це. Він наочно показав, що всі люди через своє побожне життя, повне живої віри, можуть дочекатися також свого дивного преображення в оселях Отця Небесного. Тоді наступить вічне життя, про яке ще на Фаворі св. Апостол Петро сказав: „Господи, якже ж добре нам тут бути” (Мф. 17, 4). Амінь.

УСПІННЯ БОЖОЇ МАТЕРІ

(15 серпня ст. ст.)

„Про християнський кінець дочасного життя”

Після Вознесення Господа на небо св. Апостоли пішли проповідувати Віру Христову у різні країни світу, а Мати Божа, перебуваючи в домі св. Апостола і Євангелиста Іоана Богослова, проводила дні свої у молитві, відвідуючи освячені Господом місця: Сад Гефсиманський або Гору Елеонську*).

В цих святих місцях гарячих молитов її улюбленого Сина Ісуса Христа Мати Божа також гаряче молилася та горіла щирим бажанням стати, врешті, перед лицем Сина Свого, що в славі сів праворуч Бога Отця.

І саме в час такої молитви Матері Божої, як говорить церковне передання, з'явився Архангел Гавриїл, що сповістив про скорий кінець її земного життя, вру-

*) Існує також передання, що Мати Божа ходила, подібно св. Апостолам і Рівноапостольним Жонам, з проповіддю св. Євангелії Сина Свого і навіть і була на горі Афоні.

чивши при тім райську галузку в ознаку того, що успіння Богородиці буде перемогою над грізними законами природної смерті.

Втішена вісткою про свій смертний час Мати Божа возлегла на смертну постіль та побажала в останні земні хвилини побачити близьких Її осіб.

Силою Божою зібрани були всі св. Апостоли^{*)} щоб попрощатися з Матір'ю Божою, побачити її славу та послужити при її погребі.

В хвилину блаженного успіння Богоматері в руках всіх присутніх, що обступили постіль Її, горіли свічки, а св. Апостоли молилися і співали богонатхнені пісні і гімни.

Раптом небесне сяйво наповнило цілу світлицю, а всі присутні побачили Самого Христа Спасителя з Ангелами і святими.

„Величить душа моя Господа і возрадувався дух мій о Бозі Спасі моїм”, — сказала Пречиста Мати, засилаючи спокійним сном і доручаючи душу свою Сину Своєму і Богу. (З Четирьох Міней за день 15 серпня).

Такою є істинно християнська смерть!

Для чистої віруючої душі є вона нічим іншим, як переходом з грішного дочасного світу у вічноблаженну радість небесних осель.

Кожний віруючий християнин бажає спокійно стати перед Господом. Тому св. Церква за кожною Службою Божою молить Господа, щоб сподобив чад її „християнського кінця життя, безболізного, бездоганного, спокійного і доброї відповіді на страшному Суді Христовім”.

І чим сильніша віра людини в Господа Бога, чим більш морально по закону Божому живе вона, тим більше спокійні є останні хвилини її земного життя. Во ж недармо сказано: „Чесна перед Господом смерть Преподобних Його.”

^{*)} Крім св. Апостола Фоми, що прибув пізніше.

Пресвята Діва Марія, св. Апостоли, св. Мученики і Преподобні Угодники Божі своїм життям і своєю смертю є для нас як найкращими прикладами цього. Во чи то в час молитовного подвигу, чи то в час страшних мук за ім'я Христове, вони завжди пам'ятали про дочасність земного життя і мужньо прощалися з ним, радючи скорій зустрічі з Христом Богом.

Св. Єфрем Сирієць каже: „Блажен, хто безпереванно пам'ятає про день своєї смерті і старається бути на цей час цілком готовим і безстрашним”. І ще він каже: „Блажен, хто має в пам'яті будучий страшний день судний і намагається слізами лікувати язви своєї душі”. (Твори св. отця нашого Сфрема Сирина).

Кожна людина знає, що смерть це є явище неминуче, що її не можуть уникнути ні вчені, ні простаки, ні багаті, ні бідні, ні гонителі, ні гонені, ні сильні і могутні світу цього і ні безпомічні.

Але оскільки віруючі християни сприймають смерть спокійно, без зайвого хвилювання, оскільки люди невіруючі або недовірки бояться її, жахаються і тримтять перед нею.

Бояться цієї страшної хвилини смерти, бо знають і відчувають всім своїм еством, що з останньою хвилиною земного життя починається для них вічна темрява і страшні муки.

Правда, і для віруючого християнина тяжко розлучатися зі своїми близькими, рідними і друзями; душа його також тяжко тужить за ними, як звичайно перед довгою розлукою. Однак туга ця зменшується християнською вірою, що прийде час: „коли мертві почують голос Сина Божого і почувши оживуть” (Ін. 5, 25), а тоді близькі, родичі і друзі знов побачаться, знов зустрінуться, але вже не для скроминаючого, а для вічноблаженного життя.

Зменшується цей страх смертний у віруючого християнина свідомістю, що у Господа Сил нема ні живих, ні мертвих та св. Церква не забував Його в своїх усерд-

них молитвах. Ця глибока віра в позагробове життя ушляхотнювала наших предків, давала їм правдивий погляд на земне життя, давала їм надзвичайну мужність і відвагу часто в нерівній боротьбі з усіма ворогами нашого народу. Бо предки наші боялися не смерти — лише Божого Правосуддя.

Коли в останню хвилину смерть подихне своїм холодом в лиці умираючого, Ангел-Охоронитель, невидимо ставши при смертній постелі, з останнім зітханням візьме душу віруючого християнина та понесе її в оселі небесні до Царства Вічності.

Молитвами Пресвятої Владичиці Нашої Богородиці, що по успінні своєму не залишила світу, сподоби, Милосердний Господи, і нас грішних християнського кінця життя нашого, безболізного, бездоганного, спокійного і доброї відповіді на Страшному Суді Христовім. Амінь.

РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

(8-го вересня за ст. ст.)

Мати Божа вчить нас християнської
чесноти терпіння”

Дорогі братя й сестри у Христі!

Сьогодні ми святкуємо Різдво Пресвятої Богородиці. Від побожних батьків Іоакима й Анни, що бездітними дожили до глибокої старості, — народилася Преблагословенна Доњка, Діва Марія, що по волі Божій стала Матір'ю Спасителя нашого Ісуса Христа.

В апостольському читанні, положеному за церковним уставом на сьогоднішнє свято, як і взагалі майже на усі свята Богородиці, — оповідається добровільне приниження за нас Господа Нашого Ісуса Христа. Чому ж саме в свята Богородичні читається апостола, зміст якого оповідає про приниження за нас Господа?

А тому, братя, що життя Матері Божої дуже подібне до життя її Божественного Сина, бо було воно

повне приниження, повне терпінь і страждань безмірних.

Прогляньмо з увагою послідовно життя Богородиці!

Пресвята Діва Марія походила з роду Давидового, з роду царського, але саме тому ще сильніше відчувала Вона увесь тягар нужди, в якій опинився колись славний і багатий Й рід.

По смерті своїх стареньких батьків Іоакима та Анни, багато довелося зазнати Їгоря та сирітської недолі.

А пізніше, коли почула Вона радісне благовістування Архангела Гавриїла, то радість від цієї благої вісти не могла бути повною, бо Праведний Іосиф, обручник Й, не знаючи про тайну ангельського благовістування, вагався і боровся з думками — чи не відпустити Й тайно з дому свого. Відчуваючи ці турботи Праведного Іосифа, Пресвята Діва Марія не відважується, однак, відкрити Йому предвічну Божу таємницю — мовчить і терпить, аж доки ангел у сні не відкрив Йому цю Божу таємницю: „Іосифе, сину Давидів, не бйся прийняти Марію, жону твою, бо що зародилося у неї є від Духа Святого” (Мф. 1, 20).

А коли прийшов час народження Сина Божого, то ні для Неї, ні для Й Божественного Сина не знайшлося в людей місця, де б голову Їм прихилити. Не в царських палатах, навіть не в звичайній господі, не на шовках і оксамитах, а в холодному і брудному вертепі, на залишках соломи, повила Пречиста Христа-Бога: „До своїх прийшов і свої Його не прийняли” (Ін. 1-11).

Коли ж потім, в храмі Єрусалимському, зустрів Богородицю Праведний старець Симеон, то він, благословляючи Богомладенця, прорік Йому велику славу: „от лежить Цей на те, щоб падали і вставали многі у Ізраїлі” (Лк. 2, 34), а Богородиці провістив велике терпіння і муки: „І Тобі Самій пройде душу меч” (Лк. 2, 35).

І дійсно вже скоро після цього пророцтва немало натерпілась Пречиста Діва Марія під час утечі з Божим Дитятком від переслідування безбожного Ірода до чужого і непривітного Єгипту: „щоб справдилося сказане Господом через Пророка”, що мовив: „з Єгипту визвав Я Сина Мого”. (Осія 11, 1 — Мф. 2, 15).

Зазнавши немало приниження в дитячих роках, Пречиста Діва Марія майже 30 років перебувала в домі бідного назаретського теслі. Сама виконувала усі найпростіші роботи і коли Син Її виступив зі своєю Божественною Наукою, то чи ж не терпить і далі Богородиця, бачучи, як Її Сина люди не розуміють, обмовляють, злословляють та шукають Його смерти.

А коли прийшла хвилина найстрашнішого випробування на Голгофі, то Божа Мати стоїть при хресті Сина Свого.

За гріхи людей Христос добровільно терпить страшні муки, а разом з Сином великі муки і Мати Божа.

Годі уявити собі безмежність терпінь Богородиці!

В св. Євангелії записано так: „При хресті стояла Мати Його”. (Ін. 19, 25). Цими кількома словами багато сказано.

Господь воскрес, вознісся на небо, сів у славі праворуч Бога Отця, але для Божої Матері терпіння ще продовжуються. Вона бачить, як озлоблені іудеї ненавидять саме ім'я Її улюблена Сина, з якою жорстокістю переслідують Його ревних учнів та послідовників, вбиваючи св. Первомученика Архидиякона Стефана, св. Апостола Іакова — першого єпископа Єрусалимського.

Так ось ми побачили, браття-християни, що Пресвята Діва Марія багато витерпіла горя і страждань від бідності, сирітства, тяжкої праці, несправедливого переслідування та близько пізнала людське життя.

Тому то усі скорботні, сироти і вдовиці, матері безутішні, злобно оклеветані, злими людьми скривджені, правди ради з любої України вигнані — потіштесь!

Всі бо масмо теплу небесну Заступницю і молитовницею перед Престолом Царя Слави-Сина Свого і Господу.

Небесна Мати відчувас усі наші щирі зітхання. Не одна слізоза, пролита перед її святым образом в щирій молитві, не пропадає марно.

О, хто, як не Мати Божа, — хоче знести з землі усяке людське горе!

А коли бачимо, що скорботи наші продовжуються, то не зневірюймось, а терпеливо переносьмо їх, бо це Господь нас випробовує, гартує та, врешті, по слову св. Іоанна Золотоустого, прикрашуючи нас вінцем терпіння.

Прибігаймо ж усі в своїх скорботах з вірою, надією та любов'ю до Цариці Небесної нашої Єдиної Заступниці, яка завжди почує нас, допоможе нам та заступиться за нас перед Господом.

Прийми ж о, Пресвята Богородице, Заступнице наша, сердечні молитви дітей своїх та визволь нас від усяких бід і скорбот! Амінь.

**СВЯТО ВОЗДВИЖЕННЯ
ЧЕСНОГО І ЖИВОТВОРЧОГО ХРЕСТА
ГОСПОДНЬОГО**
(14 вересня за ст. стилем)

Велике і рокове Свято Воздвиження Чесного і Животворчого Хреста Господнього пригадує всім віруючим християнам про величну і знаменну подію віднайдення Хреста Господнього, що сталася в м. Єрусалимі в 326 році.

Як оповідає церковна історія, побожна Слена, мати римського імператора Константина, ревнуючи про славу Божу, твердо вирішила віднайти найдорогоціннішу пам'ятку — св. Хрест, на якому був розп'ятий Господь наш Ісус Христос. В тій цілі вона особисто прибула до м. Єрусалиму, де почала уважно випиту-

вати старших мешканцім міста про Хрест Господній; врешті натрапила вона на одного старенького іudeя, який, маючи відомості ще від своїх предків, докладно вказав на місце в якому був закопаний св. Хрест.

Вороги Христові, бажаючи згладити з пам'яти християн навіть святе місце страждань Христових, розкопали гору Голгофу, а Хрест Спасителя і хрести розбійників засипали землею, побудувавши над ним капище поганській богині Венері. Але не зважаючи на це, все ж пам'ять про місце, в якому був закопаний Хрест Господній, збереглася в переказах старих людей.

То ж побожна Слена, почувши достовірне свідчення, наказала знести поганське капище, розкопати землю, де були заховані хрести, які, на превелику радість усіх вірних, і були віднайдені цілими та вповні збереженими. Хрест Господній вірні пізнали по його животворчій силі. Тяжко недужі, діткнувшись до нього, вмить стали здоровими, а померлій, на якого був положений Хрест Господній, в туж хвилину ожив.

Велика сила народу, що бажала побачити Хрест Господній, просила єрусалимського патріярха Макарія, щоб він підносив, возводив до гори Хрест Господній, а народ, бачучи св. Животворчий Хрест, з поклонами припадав до землі та широко молився словами найкоротшої християнської молитви: Господи помилуй! Тому то це Свято і назване Святом Воздвиження Чесного і Животворчого Хреста Господнього.

Втішена такою великою і святою знахідкою, побожна Слена, як далі про це оповідає церковна історія і церковна традиція, половину Хреста залишила в церкві гробу Господнього, а другу половину, разом з цвяхами, відіслала своєму синові, імператору Константину. Скоро після того Константин і сам прийняв святе хрещення, а хрест Спасителя засяяв в цілій імперії, як побідне знам'я сили Божої над всіми ворогами видимими і невидимими. І з того часу хрест став видимим знаком всього християнського світу.

Він прикрашус і увінчує святі храми Божі, він знаходиться в кожному християнському домі, він супроводить людину протягом цілого її життя від самого народження аж до смерті. До нього звертають з надією свої очі віруючі всіх віків і у світлі хвилини радості з відчуттям, і в гіркі та тяжкі хвилини повні горя і скрбот — з благанням, і хрест святий зогріває промінням небесного тепла і ласки та оживлює і по-тішає всяке віруюче серце і всяку щиру християнську душу.

З Хрестом найтісніше поєднана божественна постать нашого Відкупителя. Де є Хрест, там є і Христос! Тож через це з моменту розп'яття на Хресті Спасителя і Його відкупительних страждань на ньому, — св. Хрест став найбільшою християнською святынею і вже з перших віків християнства став предметом глибокої і особливої пошани. Тож св. Ап. Павло вже каже: „А я не хочу нічим хвалитися, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, яким для мене світ розп'ято, а я для світа” (Гал. 6, 14).

А письменник Тертуліян (2-ге століття по Р. Хр.) про пошану до знаку св. хреста пише так: „Ми знаменуємо наші чола св. хрестом; у всіх наших дорогах, при праці і спочинку, коли сідаємо за стіл, коли входимо в дім, або входимо з дому”.

Великий духовний письменник і архипастир нашого народу св. Димитрій Туптало (1651-1709 р.) немов від лица всього побожного українського народу висловлює таку побожну думку про св. хрест: „Достойно і праведно поклонятися хресту Христовому, бо цим благословеним деревом була знищена смерть і дароване життя”.

Пригадуючи нині подію Воздвиження Животворчого Хреста Господнього небезкорисно буде нагадати при тім і про інший хрест, про який сказав своїм послідовникам Господь наш Ісус Христос: „Коли хто

хоче іти за Мною, той нехай відречеться себе і візьме хрест свій і слідус за мною" (Мф. 16, 21).

Кожна людина має свій власний життєвий хрест, який складається з різного роду терпінь, скорбот, горя, життєвих невдач, всіляких кривд і образ, які людині доводиться нераз переносити навіть від своїх найближчих. І всі ці життєві хрести, що подаються людям премудростю і милістю Отця Небесного, віруючим належить нести з як найбільшою синівською покорою і відданістю. „Якщо все добре сприймасмо з рук Господніх, то хіба ж злого не стерпим?" — в хвилини допусту Божого належить сказати за св. Письмом.

Але якби тяжкими не видавались хрести страждань і терпінь — християнам не належить забувати вічної обітниці, даної Милосердним Господом усім людям, що тільки: „перетерпівши до кінця — спасення буде" (Мф. 24, 13).

Великі страждання, тяжкі хресні муки переносить в сучасний мент усе людство, а зокрема усі народи за залізною заслоною від богооборческої і безбожної влади. Народи стогнуть в небувалому ярмі неволі і насилия. Зbezчещені безбожним комунізмом стародавні історичні святыні, потоптано та присипано злобою і ненавистю св. Хрест Господній. Разом з ним стоптані і присипані найкращі ідеали поневолених християнських народів. Терпіння цих народів досягає вже свого апогею, привертаючи до себе правосудність і милість Творця.

Тож треба твердо вірити, що недалека вже та благословенна хвилина, в якій правосудності Божій буде вповні надолужено та милість Божа запанує серед усіх народів і серед нашого многострадального народу українського.

Хрест Господній, Чесний і Оживляючий, знову засяє над усією вселеною, як всепобідне знам'я Божої Премудrosti і Божої Сили! Амінь.

ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (1-го жовтня за ст. ст.)

„Мати Божа наша Небесна Заступниця
й наша Покрова”

Одного разу, приблизно 1000 р. тому назад, в християнському місті Царгороді розійшлася страшна вістка про напад на грецьку землю жорстоких ворогів християн — арабів, або як тоді казали, саарцинів, які намагалися зруйнувати усю грецьку землю та пограбувати чудову грецьку столицю — Царгород. Мешканці цього міста, схвильовані чуткою, численно рушили до храмів Божих, щоб молитвами і слезами ублагати Господа Бога відвернути від них страшну небезпеку.

Особливо переповненою була т. зв. Влахернська церква.

Гаряча молитва була вислухана Господом. Під час всенічного богослужіння з'явилася у повітрі, в оточенні святих і ангелів, Мати Божа, що держала в Своїх святих руках омофор, який простягала над усіми присутніми християнами, що зі слезами скрухи і благання молилися.

Тоді ж в церкві серед народу був і св. Андрій, Христа ради юродивий, з учнем своїм Єпифанієм, який, бачучи таке дивне видіння, і немов очам своїм недовіряючи, — спитав Спіфанія: „Чи бачиш, брате, Царицю і Владичицю всіх, що молиться за світ увесь?” „Бачу, відповів Єпифаній, — і жахаюся”. І подібно, як колись св. Іоан Богослов, бачив на небі Жінку, привдягнуту сонцем, так само і св. Андрій в подібній до неба Влахернській церкві побачив невісту Неневістну, в сонячну порфириу одягнену.

Радісна вістка про явлення Божої Матері хутко розійшлася до найдальших закутин грецької держави, усі громадяни, підбадьорені явленням і заступництвом Божої Матері, спільним зусиллям мужньо оборонили країну свою від лютих ворогів.

Розказана вище подія є яскравим прикладом заступництва та опіки Божої Матері над родом християнським.

Ще раніше, хутко після свого Успіння, Мати Божа з'явилася апостолам і, сяючи небесним світлом, милостиво сповістила їм: „Радуйтесь! Я завжди з вами!”

Історія християнських народів та їх окремих християн знає безліч прикладів скорої помочі Небесної Покровительки і Заступниці у людських бідах.

Не раз з'являлася Мати Божа у вигляді грізної Жони ворогам нашої християнської віри та нашого побожного українського народу.

В другій половині 17 століття на одну з найбільших святынь нашої батьківщини — України — Лавру Почаївську напали турки з татарами.

Монастиреві і всім його побожним інокам загрожувала явна загибель.

Нападаючі поганські орди з хвилини на хвилину сподівалися перемоги над мужніми нечисленними обороноцями рідної обителі.

Але після ревної молитви ігумена цієї обителі о. Іосифа Добромирського з братією, що гаряче молилися, припадаючи до образа Пресвятої Богородиці, та перед мощами Преподобного Іова Ігумена і Чудотворця Почаївського, раптом в дивному видінні з'явилася Мати Божа, а перед нею, схилений в молитві, небожитель Преподобний Іов, що благав їй: „Ой, рятуй, рятуй, та їй Божая Мати, монастир погибає”, яка, простиагши свій небесний омофор, захистила монастир від орд поганських, чудесно вертаючи їх стріли на них же самих.

Перелякані дивним видінням грізної Жони на небі, турки з татарами залишили св. обитель Почаївську ненарушеною.

Побожні предки наші, рятуючи свою свободу і життя та обороняючи Віру Православну від лукавих зазі-

хань чужинців — іновірців, втікали на славну Січ Запорізьку, де віддавали себе під опіку Богородиці.

Тож і церква Запорізька була присвячена Покрову Божої Матері, а на прапорах своїх, які в боях вічною славою вкрилися, наше побожне лицарство любило зображення Божої Матері з омофором.

А в житті окремих людей, що з вірою та благаним зверталися до Богоматері, — скільки то було добродійств Йому виявлено!

Так, наприклад, в житті Преподобного Отця Нашого Романа Сладкопівця, пам'ять якого також сьогодні вшановується св. Церквою, оповідається про виявлення йому Богородицею особливої милості.

Будучи кліриком Царгородського Патріярха Св. Філімія, Роман був дуже невправний в церковному читанні і співі. Однак, не зважаючи на це, патріярх Св. Філімій дуже любив Романа за його щиру побожність. Це розпалило в інших кліриків почуття заздрости і нехоті до Романа.

Одного разу, в навечер'я Різдва Христового, в присутності патріярха й імператора, клірики змусили невправного в співі Романа вийти на амвон і співати. Спів його був невдалий і це засмутило Романа, який після служби залишився в храмі один, довго молився і плакав перед образом небесної Заступниці — Матері Божої. В ту ж ніч у видінні з'явилася йому Пресвята Богородиця, подала йому невеличкий звиток з наказом з'їсти його, що було ним негайно й виповнено.

Коли Роман пробудився з дивного сну, то відчув в серці своєму особливу духовну радість, а в розумі надзвичайне просвітлення.

Прибувши на другий день до храму, він, коли прийшла його черга, вийшов на амвон і з особливим чуттям проспівав уложену ним в умі пісню: „Діва днесъ Пресуществленного народжує...”, від якої всі присутні прийшли в надзвичайне розчуллення. Після цього невмілій співець, тільки завдяки небесній допомозі

Пречистої, одержав від народу назву Сладкопівця, залишивши для Церкви багато написаних ним надхненних пісень та канонів, які і понині вважаються перлинами нашої богослужбової православної творчості.

Та чи ж можливо людською мовою розповісти про всі благодіяння Богородиці для всього роду християнського, яких було безліч!

Не один із нас, браття-християни, міг би розповісти також зі свого життя багато таємного та не з'ясованого, коли в тяжкі хвилини доводилося одержувати небесний порятунок і допомогу від Господа по молитвах Пресвятої Владичиці Богородиці.

Тому не дивно, що наш побожний український народ може більш від інших християнських народів, так глибоко шанує, так щиро любить Пречисту Діву Марію і в тяжкі хвилини випробувань до Неї, Єдиної Заступниці, без вагання прибігає.

Наш безсмертний поет-страдалець Шевченко в тяжкі хвилини свого життя з вірою споглядав на Пресвяту Діву Марію, як на єдину надію всіх християн і надхненно від глибини люблячого серця співав їй:

„Все упованіс мое
На Тебе, май пресвітлій раю,
На милосердіє Твое, —
Все упованіс мое
На Тебе, Мати, возлагаю.
Святая сило всіх святих
Пренепорочная, благая.”

Будемо і ми усі, улюблени брати і сестри, з любов'ю звертатися до Пресвятої Діви Богородиці не тільки в сумні та тяжкі хвилини життя, але і в радісні та легкі!

Будемо ж припадати до Неї зі своїми щирими благаннями, щоб Вона, Милосердна, не залишала нас своїм небесним заступництвом за гріхи наші перед Всесправедливим Господом!

Будемо щиро благати її простягнути свій святий омофор, як колись вдавнину над Грецією, і над нашою страждущою, поневоленою Батьківчиною — Україною та над всім християнським боголюбивим світом!

Молитвами Пресвятої Заступниці Богородиці і всіх святих, нехай Всемилостивий Господь визволить нашу любу Батьківщину з тяжкого поневолення, весь світ християнський спасе і помилує, а нас усіх нехай збереже від усіх бід та скорбот, особливо ж від гріхів, що віддаляють нас від благодатної Покрови Заступниці роду християнського. Амінь.

ВВЕДЕНИЯ ДО ХРАМУ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (21 листопада ст. ст.)

(Про християнське виховання дітей)

Святі і праведні родителі Пречистої Діви Марії — Іоаким і Анна — вдячні Господу за зняття з них ганьби бездітності, як приобіцяли дароване для них дитя присвятити Господу Богу — так і вчинили.

Сьогодні, власне, св. Церква згадує ту урочисту хвилину, коли вибрану Богом отроковицю Марію в супроводі її праведних батьків та дівчаток-однолітків, одягнених у білі одяжі, з запаленими свічками, при співі побожних псальмів введено до храму Єрусалимського.

Тут на порозі цього величynого храму зустрічає Пречисту Діву Марію Первосвященик Захарія, і надхнений Богом, впроваджує її у Свяtes Святих, куди і сам мав право входити лише раз на рік.

З того дня Пречиста Діва Марія залишилась жити при храмі аж до своєї юности, а побожні батьки її спокійно повернули з гамірного Єрусалиму до затишного Назарету.

Чи ж легко було їм розлучатися зі своєю єдиною донею, яку вони в гарячих молитвах випросили від Господа?

Однак розлучаються, бо вони вірні і покірні волі Божій.

Врешті, духовними очима праведників вони бачать далі границь дочасного світа цього, свою душою і серцем вони стремлять до радостей небесних, вічних.

Вони твердо вірять, що для осягнення радостей небесних треба також ще й на землі стати на шлях Правди Божої і вірні своїй обітниці без вагання на цей шлях ставлять своє єдине чадо, свою єдину радість.

Яку ж науку почерпнемо ми для себе, браття і сестри, саме з цієї події?

Святі Праведні Родителі Пречистої Діви Марії, залишивши дитя у храмі, знали, що тільки там люба їх дитина йтиме по драбині чеснот, що лише там вона кормитиметься здорововою духовною поживою — Словом Божим, що лише в храмі дихатиме вона чистим повітрям молитви і насолоджуватиметься красою богослужень.

Всім дорогим братам і сестрам, яких Господь поблагословив дітками, сьогодня дається яскравий приклад, як належить виховувати їх, яким шляхом провадити до праведного життя і вічного щастя.

„Чи ж є між вами такий чоловік, що, як син його попросить у його хліба, подасть йому камінь? Або як попросить риби, подасть йому змію?” (Лк. 7, 9-10), каже Спаситель. Ні, нема таких батьків, щоб їх серця не палали любов'ю до дітей своїх.

На кожному батькові і на кожній матері лежить святий обов'язок не тільки виростити дітей своїх, але і виховати їх так, щоб вони були щасливі, а батьки спокійні за їх долю.

Св. Іоан Золотоустий каже: „Мати, народжуючи дитину, перше дас для світу дитину, а потім вона повинна в ній же дати небу ангела”.

Поки серце дитини чисте і невинне, доти воно схильне легко сприймати все добре. Слухнно один філософ сказав, що душа дитини — це *tabula rasa*, цебто чиста дошка, по якій вихователі, а особливо батьки можуть писати все, що захочут.

Виховання дітей вимагає від батьків великої уважності, затрати енергії та наполегливості, а вже, крій Боже, подавати їм своїм життям згіршуючий приклад, або в міру їх зростання не навчати їх єдино правдивому Закону Христовому.

Так, наприклад, преса повідомила, що недавно у Франції відбувся судовий процес, в якому молодий вбивця, засуджений на кару смерті, в останньому своїму слові ціро висловив жаль до свого батька, який не дозволив йому ходити на лекції релігії, і що тим самим він не міг навчитися закону Христового і християнської моралі. Це було сказано ним так сильно, що суд уважив мотив засудженого і своє рішення — присуд про смертну кару — уневажлив та зробив перегляд цілого процесу.

Отже обов'язком батьків є не тільки вчити дітей Закону Христового, але як найбільшою рішучістю поборювати в діях всі негативні і злочинні нахили і уподобання.

Той же Великий Учитель Вселенської Церкви св. Іоан Золотоустий повчає: „Молоде, криве дерево залишиться назавжди кривим і відразливим, якщо його не постараються вирівняти, поки воно гнететься”. (З Бесід св. Іоана Золотоустого).

Те ж саме належить сказати і про дітей. В кожному з них зауважується сваволя. Залишити ці кривини без виправлення — значить обрікти близьких своєму серцю на вірне нещастя як в дочасному, так і у вічному житті.

А для того від перших днів пробліску в них свідомості виховуємо в чадах своїх страх Божий, молімся самі, подаючи і для дітей своїх приклад необхідності молитви, вчімо дітей молитися Господу Богу і завжди приводьмо їх зі собою до св. храму Божого, а як тільки виявиться у них допитливість, то заспокоймо її поясненнями, опроміненим світлом Слова Божого.

„Коли стоїмо в храмі, — казали св. Отці, — то думаймо, що на небі стоїмо”.

Як же цього неба, цієї радості небесної, по своїй байдужості, можемо позбавляти дітей, про яких Спаситель сказав: „Пустіть дітей приходити до Мене, бо їх є Царство Небесне”. (Мф. 19, 14).

Щасливими будуть в житті ті люди, які ще з дитинства навчилися Богу молитися, храм святий відвідувати, заповіді Божі берегти.

Щасливими будуть і батьки, які цього навчили старанно дітей своїх.

За прикладом побожних Іоакима й Анни, що доносили свою Пречисту Діву Марію до храму привели, приводьмо і ми дітей своїх до храму Божого кожного свята і кожної неділі на спільну християнську молитву і науку, щоб дати їм можности набратися здорових сил до боротьби з хвилями життєвого моря. Амінь.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

(25 грудня ст. ст.)

„Слава на небі Богу, а на землі мир,
над людьми Боже благовіління!”
(Лк. 2, 14).

Цією ангельською піснею ми, Дорогі братя і сестри, прославляємо нині народження Христа Спасителя.

Пісня ця лунає нині на небі і на землі. ЇЇ співають ангели, її співають сонми святих, її співають люди. На небі і на землі нині невимовна радість і повне щас-

тя, бо Христос Спаситель світу народився, бо Син Божий зійшов з неба на землю.

Для чого ж Син Божий, прийнявши тіло людини, зійшов з неба на землю? Для того, Улюблені, щоб нас, людей, від землі на небо піднести!

Св. Письмо вчить нас, що через первородний гріх люди втратили рай і справжнє єднання з Богом. А внаслідок цього гріх затемнив розум людей, викривив належне поняття про Бога, послабив в них волю до добра та посилив волю до зла і цілковито порушив мир душевний.

Як свідчить історія, рід людський дійсно перед приходом на землю Христа Спасителя перебував в жахливому стані. Моральність тогочасного людства була в цілковитому занепаді, поняття про вищі істини, потрібні для спасіння, були недостатні, життя було сповнене різних терпінь і нещасть, над ним тяжів гнів Божий за гріхи його, врешті йому загрожувала і вічна загибель по смерті. Але найгіршим було те, що перебуваючи в такому жахливому стані, рід людський не був спроможним сам вийти з цього. Не могли допомогти людям навіть ангели. Вивести людей з цього стану міг тільки Син Божий Ісус Христос, який з волі Премудрості Божої і зійшов з неба на землю, прийнявши тіло від Пречистої Діви Марії, довершив велике діло спасіння роду людського. (Ін. 17, 4-8).

Під час свого перебування на землі, Христос просвітив рід людський своїм євангельським вченням, розігнавши темряву невірства і вказавши на єдині спасаючі істини.

Він навчив людей високих чеснот, пояснивши їх своїми заповідями та найдосконалішим прикладом свого власного божественного життя. Він примирив людей з Богом Отцем і через це не тільки визволив їх від вічної загибелі, але і дарував їм життя вічне. Христос відкрив людям вхід до Царства Небесного, що був до того земнений для них внаслідок первородного грі-

ха. Нарешті, Христос, Син Божий, послав людині поміч вседіючої благодаті Св. Духа, що з її допомогою люди можуть зберегати себе від лукавого і вдосконалювати своє життя в святості, щоб осягнути на землі мир, а на небі спасіння.

Всі ці великі благодіяння виявив нам Син Божий, Ісус Христос, що Його народження ми нині так урочисто святкуємо. Усвідомивши собі всі виявлені нам Спасителем благодіяння, ми в глибокій покорі можемо, разом з апостолом, промовити: „О, глибино, багацтва і премудрости і розуму Божого!” (Рим. 11, 33). А разом з св. ангелами і всією Церквою земною й небесною радісно будемо співати Народженному Христу ангельську пісню: „Слава на небі Богу, а на землі мир, над людьми Боже благовілля!” Амінь.

СОБОР ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (22 грудня ст. ст.)

На другий день Різдва Христового свята Церква пригадує вірним про події, які настутили відразу по різдві Христовім, — гоніння, переслідування злобою людською Божого Дитяти, втечу до Єгипту Святої Родини і зв'язані з цим терпіння Преблагословенної Діви Марії, що не залишали її від хвилин народження Божого Сина аж до Його хресної смерті.

Небесну пісню про мир людям доброї волі почули тихі і смирені серцем вифліємські пастухи, предивнузорю побачили вчені мудреці, і, здавалося, що ввесь рід людський, почувши цю дивну новину, мав би вийти назустріч так довго очікуваного і пророками проповіщеного Спасителя. Та більшість людства перебувала в стані байдужої гріховної оспалості, а інші навіть на вістку про народження Сина Божого запалали гнівом і лютовою ненавистю до Нього.

Ось цар Ірод, довідавшись від учених мудреців про народження Христа, не поспішав до Нього з покло-

ном, не несе Йому своїх дарів, а зі страху за свою скроминучу земну владу відважується на найбільше і найганебніше злодіяння — вбивство Божої Дитини. В тому несамовитому намірі він видає наказ перебити всіх немовляток вифлеємських, сподіваючись, що серед них у'є і Христа-Царя.

Цілими потоками полилася кров неповинних немовлят вулицями Вифлеєму, а плач і зойки немовлят з'єдналися з риданням нещасних матерів. В цю грізну хвилину Ангел Божий з'являється праведному Йосифові і каже: „Встань, візьми Дитя і Матір Його та біжи у Єгипет і пробудь там, поки скажу тобі, бо Ірод шукатиме Дитя, щоб погубити Його”. (Мф. 11, 13).

Праведний Йосиф відразу виконує веління Ангела, і з тієї хвилини Свята Родина стає на тяжкий шлях поневіряння й скитання.

Християнські народи оспівали цю подію в численних поезіях і піснях та прикрасили її безліччю різних легенд і оповідань. Так, одна з цих легенд оповідає, що під час втечі до Єгипту Святої Родини, на неї напали розбійники і хотіли пограбувати її. Але ясний погляд Дитятка Ісуся, що затримався на ватажку, немов огнем опалив душу розбійника, і він, засоромившись, відпустив Святу Родину, не вчинивши їй ніякого зла. Потім нібито цей самий розбійник був розп'ятий разом з Христом на Голгофі.

Інша легенда оповідає, що коли вояки Іродові, послані на здогін Святої Родини, майже настигали її, Свята Родина змушенна була сковатись до печери. Пауки тоненькими ниточками заснували вхід, і вояки, побачивши павутиння, обминули печеру.

Незабаром після того жорстокий Ірод, що тримтів за свою дочасну земну владу, помер в страшних муках, а Свята Родина повернулася до рідного краю, де Син Божий виконав призначену Йому місію відкуплення роду людського.

Свята православна Церква євангельським читанням і богослужбовими піснеспівами саме на другий день різдвяних свят, пригадуючи вірним про переслідування і втечу Святої Родини до чужого краю, відає особливу честь і хвалу Пречистій Діві Марії за її великі терпіння, а свято це зве Собором Пресвятої Богородиці.

Минули довгі і довгі роки від цієї величної події — народження Сина Божого, але злоба людська не вгаває і далі діє в грішному світі. Новітні Іроди гонять і переслідують Христа і Його Пречисту Матір з неменшою жорстокістю, як це робив Ірод в час народження Христа. Гонять і переслідують наслідувачів Христа, заливаючи потоками крові цілі держави.

Серед поневолених народів найтяжче терпить український народ, вся многостраждалnya Мати Україна. Про неї можна сказати словами пророка Єремії: „Чути голосіння аж у Рамі, нарікання і ридання; Рахиль плаче по своїх дітях і не хоче розважитися, бо їх уже нема”. (Єрем. 22, 15).

Однак, урочисте свято Різдва Христового і згадка про всі події з перших днів життя Спасителя на землі наповнюють щирі серця людей доброї волі твердою вірою і непохитною надією, що і всіх сучасних іродів спіткає заслужена доля їх попередника.

Строки Божого правосуддя вже наближаються, і наш рідний український народ, звільнившись від на-вислого над ним жаху і поневолення, заживе в мірі і щасті.

„Глянь оком щирим, о Божий Сину,
На нашу землю, на Україну,
Зішли їй з неба дар превеликий,
Щоб Тя славила во вічні віки!” Амінь.

ЗМІСТ

стор.

Передмова	—	—
Новий Рік	—	5
Богоявлення Господнє	—	7
Стрітення Господнє	—	9
Благовіщення Пресвятої Діви Марії	—	13
Неділя Квітна	—	17
При Плащаниці	—	20
Великдень	—	23
Неділя Ап. Фоми	—	26
Св. Кирил і Мефодій — Первоучителі	—	—
Слов'янські	—	29
Вознесення Господнє	—	31
Свято П'ятидесятниці	—	34
В день Св. Первоверховних Апостолів	—	—
Петра і Павла	—	37
Св. Рівноапостольний Князь Володимир	—	39
Преображення Господнє	—	42
Успіння Божої Матері	—	44
Різдво Пресвятої Богородиці	—	47
Свято Воздвиження Чесного і Животворчого	—	—
Хреста Господнього	—	50
Покрова Пресвятої Богородиці	—	54
Введення до Храму Пресвятої Богородиці	—	58
Різдво Христове	—	61
Собор Пресвятої Богородиці	—	63